

INKLUSIO PLANA

EASO POLITEKNIKOA

LANBIDE-HEZIKETAKO IKASTETXE INTEGRATUA

AURKIBIDEA

1. SARRERA	2
1.1. Inklusioari buruzko lege-esparrua Lanbide Heziketan	2
1.2. Inklusioa, Easo Politeknikoaren Hezkuntza Proiektuaren parte	3
2. KONTZEPTUA ETA DEFINIZIOA	4
3. INKLUSIORAKO FUNTSEZKO IDEIAK LH-n	7
3.1. LHko heziketa-zikloetan sartu aurreko hezkuntza-orientazioaren garrantzia	7
3.2. Doikuntzak programazioetan eta ebaluazioan	8
3.3. Metodologia aktiboak eta kolaboratiboak	8
3.4. Ikaskuntzarako Diseinu Unibertsala	11
3.5. Inklusiorako erakunde laguntzaileak	11
3.6. Hizkuntza inklusiboaren erabilera	12
3.7. Inklusioa ikastetxeko beste eremu batzuetan	13
4. HEZKUNTZA-ERANTZUNA IKASLE-TIPOLOGIA GUZTIEI	14
4.1. Kontsiderazio orokor batzuk	14
4.2. Hezkuntza-laguntzako premia espezifikoak dituzten ikasle-taldeak	15
4.2.1. Hezkuntza-premia bereziak dituzten ikasleak	15
4.2.1.1. Entzumen-desgaitasuna	15
4.2.1.2. Ikusmen-desgaitasuna	16
4.2.1.3. Mugitzeko desgaitasuna	17
4.2.1.4. Adimen-desgaitasuna	19
4.2.1.5. Autismoaren Espektroko Nahasmendua	20
4.2.1.6. Jokabidearen nahasmendu larriak	22
4.2.2. Hizkuntzaren Garapenaren eta Komunikazioaren Nahasmenduak dituzten ikasleak	24
4.2.3. Arreta- eta/edo Ikaskuntza-nahasmenduak dituzten ikasleak	25
4.2.3.1. Arreta Defizitaren eta Hiperaktibitatearen Nahasmendua (ADHN)	25
4.2.3.2. Ikasteko zailtasunak. Dislexia	27
4.2.4. Ikasteko hizkuntzaren ezjakintasun larria duten ikasleak	29
4.2.5. Kalteberatasun sozioedukatiboko egoeran dauden ikasleak	31
4.2.6. Adimen-gaitasun handiko ikasleak	32
4.2.7. Hezkuntza-sisteman berandu sartzen diren ikasleak	33
4.2.8. "Baldintza Pertsonal Bereziak edo Eskola-historia" direla-eta HLPEak dituzten ikasleak	34

1. SARRERA

Easo Politeknikoak beste urrats bat eman nahi du, bere Inklusio Planaren bidez, egiten duen irakaskuntza lanaren zehaztapenak dokumentatzeko. Era berean, hezkuntza-komunitateari, oro har, eta irakasle-taldeari, bereziki, jarduera-ildo batzuk aurkeztu nahi dizkie, hezkuntza-laguntzako premia espezifikoak (HLPE) dituzten ikasleei behar duten arreta emateko eta ikastetxean jarduteko moduak bateratzeko.

Gizarte-premien arretarekin batera, egin beharreko egokitzapenei dagokienez irakaslearen ikuspegitik kontuan hartu beharreko zenbait funtsezko ideia definitzen dira, betiere lege-eskakizunetan ezarritakoa betez.

Ikasle horiei arreta emateko oinarritzko jarraibide batzuk ere ematen ditu, tipologiaren arabera. Azalpen horiek labur-labur aurkezten dira dokumentu honetan, baliagarriagoak izan daitezten. Hala ere, gehiago sakondu nahi izanez gero, COPOEk¹ egindako dokumentua eskura daiteke. Dokumentu hori, aldi berean, Fundación 1º de Mayok² aurretik sortutako dokumentutik abiatu da, biak erabili baitira hau idazteko oinarri gisa.

Bestalde, EHUren Inklusio Planean³ islatzen den bezala, kalteberatasun-egoeran dauden ikasleei ematen zaien arreta, ikasgeletan esku hartzeaz eta ikasteko prozesuaz arduratzeaz gain, ikastetxeko bizitzako beste atal batzuetan ere islatu beharko da.

Horrekin guztiarekin, 78/2024 Dekretuak, hezkuntza-sistema inklusibo baten esparruan aniztasunari erantzutekoak⁴, planteatzen duen bezala, **paradigma aldaketa bat** bultzatu nahi da, hezkuntza-sistemako estamentu guztiak inplikaturiko dituen, eta, ikastetxeetan, batez ere irakasleak.

1.1. Inklusioari buruzko lege-esparrua Lanbide Heziketan

Lanbide Heziketako (LH) 6. Euskal Planak⁵, prestakuntza inklusiboari dagokion esku-hartze eremuan, ikasleen aniztasunari arreta emateko printzipioaren arabera, bi jarduera-ildo planteatzen ditu LHn inklusioa sustatzeko: bata, sistemari berari zuzendua, eta, bestea, LHko ikastetxeei. Horretarako, beste neurri batzuen artean, ikasketa-diseinu unibertsalak gidatzen dituzten printzipioak bultzatu eta garatuko dituen curriculum-proiektu bat egiteko beharra azpimarratzen du.

¹ COPOE - Guía para la inclusión educativa del alumnado con NEAE en FP

² Fundación 1º de mayo - Pautas para la inclusión educativa del alumnado con NEAE en FP

³ EHUren IV. Inklusio Plana

⁴ 78/2024 Dekretua aniztasunari erantzutekoa EAEko unibertsitatez kanpoko ikastetxeetan

⁵ Lanbide Heziketako VI. Euskal Plana

Bestalde, LOMLOE⁶, LOE aldatzen duen lege organikoak, adierazten du LHko ikasketetan arreta berezia jarri behar zaiela hezkuntza-laguntzaren berariazko premia duten ikasleei, eta irakaskuntza horien printzipioetako bat hezkuntza-inklusioa dela. Horretarako, ikasle horien curriculumerako sarbidea errazteko beharrezkoak diren antolamendu- eta metodologia-alternatibak eta aniztasunari arreta emateko neurriak ezarri beharko dira. Gainera, hezkuntza-administrazioek LHko irakaskuntzetan desgaitasunen bat duten ikasleentzat plazak erreserbatzea aurreikusten du.

Gainera, Lanbide Heziketa Antolatu eta Integratzeko Lege Organikoak⁷ bere printzipio orokorretan jasotzen duen bezala, hezkuntza-ekintza pertsonaren zentraltasuna kontuan hartuta garatu behar da. Hau da, gaitasunak ahalik eta gehien garatuz, parte-hartze aktiboa sustatuz, pertsonen arteko trebetasunak garatuz eta jaiotza, jatorri nazional edo etnikoa, sexua, desgaitasuna, gizarte- edo lan-kalteberatasuna edo beste edozein baldintza edo inguruabar pertsonal edo sozial dela-eta diskriminazio oro gainditzen lagunduz.

Era berean, Lanbide Heziketari buruzko Lege Organikoak horrek aitortzen du pertsona guztiek ikasketa hauetara sartzeko, parte hartzeko eta ikasteko duten eskubidea, bereizketarik egin gabe, haien ezaugarriak eta beharrak edozein direla ere, eta arreta berezia jarri bazterkeria-arriskua duten kolektiboek. Eta, era berean, irakaslanerako orientabide batzuk antolatzen ditu, heziketa-ziklo bakoitzerako ezarritako gaitasunak garatzeko aplikatu beharreko metodologiari eta gaitasun horiek lortzen direla bermatzeko ezarritako ikaskuntzaren emaitzak egiaztatzeari dagokienez.

Illo horretan, hezkuntza sistema inklusibo baten esparruan aniztasunari erantzuteko 78/2024 Dekretuak, aniztasunarekiko arreta nola ulertu behar den definitzeaz gain, HLPEei arreta emateko orduan kontuan hartu beharreko jarraibide batzuk ezartzen ditu, bai eta funtzio hori gidatu behar duten jardura printzipioak ere.

Azkenik, aurreko guztiaren osagarri gisa, kontuan hartu dira Inklusiorako V. Euskal Planak⁸ jasotzen dituen orientabideak eta gomendioak, hezkuntza-eremutik, eta, bereziki, LHtik, herritar-eskubideetarako sarbidea sustatzeko. Horien artean, prestakuntza duala sustatzea edo kalteberatasun handieneko egoeran dauden gazteei enplegurako trantsizioa bultzatzea nabarmentzen dira.

1.2. Inklusioa, Easo Politeknikoaren Hezkuntza Proiektuaren parte

Easo Politeknikoa bere komunitatearekin eta murgilduta dagoen gizartearekin konprometitutako ikastetxea da. Konpromiso horren froga da zuen hezkuntza-proiektuaren leloa: *pertsonak heziz, profesionalak sortuz*. Konpromiso horrek egitura eta antolaketa sistematikoki berrikustera eramaten du.

⁶ LOMLOE, 39,7 art. - 75,4 art.

⁷ 3/2022 Lege Organikoa, LHren antolamenduari eta integrazioari buruzkoa, 3, 4, 13, 26, 70 art.

⁸ Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026 (Eusko Jaurlaritza, 2023)

Ilido horretan, Easo Politeknikoak, 2019-2020 ikasturtean Ikastetxearen Curriculum Proiektuari⁹ (ICP) egindako berrikuspenean, ikasleengan prestakuntza integrala sustatzea aurreikusi zuen, inklusibotasuna eta aniztasunaren tratamendua bezalako balioen hedapena bultzatuz. Horretarako, ikasle bakoitzak zabaltasun, intentsitate eta iraupen maila desberdineko laguntza eska dezaketen premia bakarrak dituela eta, gainera, hezkuntza-inklusioa pertsona guztientzako eskubide-kontua dela aitortzea aurreikusten da. Beraz, Nazio Batuen 2030 Agendaren Garapen Iraunkorrerako Helburuak¹⁰ (GIH) bultzatzen ere lagundu nahi da, eta haien artean bereziki laugarrena, zeinek kalitatezko hezkuntza inklusiboa eta ekitatiboa bermatzea eta guztientzako etengabeko ikaskuntzarako aukerak sustatzea proposatzen duen, bai eta pertsona guztientzako ikaskuntza ingurune seguruak, indarkeriarik gabekoak, inklusiboak eta eraginkorrak eskaintzea ere.

Aurreko puntuan azaldutako guztia kontuan hartuta, hezkuntza eta zerbitzu misioarekiko fideltasunean, Easo Politeknikoak Inklusio Plana izeneko dokumentu hau egin du, ICPren zati osagarri gisa.

2. KONTZEPTUA ETA DEFINIZIOA

Aniztasunari erantzutea deritzo hezkuntza-arloko politika, kultura eta jardunbideen multzoari (planak, metodologiak, estrategiak, neurriak, laguntzak eta abar), betiere multzo hori ikasleen garapena erraztera bideratuta ez ezik, haien gaitasunetara, ikasteko estilora, interesetara, egoera pertsonaletara, sozialetara, osasun-baldintzetara eta baldintza ekonomiko, kultural eta funtzionaletara egokituta ere baldin badago.

Gainera, inklusioaren kontzeptua ez dugu soilik hezkuntzaren esparruan ulertu behar, baita gizartean ere, ikasteko, lankidetzan aritzeko eta hazkunde pertsonalerako espazioak sortuz. Banakako desberdintasunak ulertu, onartu eta errespetatzetik abiatuta, ekintzak eta esku-hartzeak egin ahal izango ditugu, helburu errealistak eta gauzagarriak lortzeko, gizabanako edo kolektibo jakin baten premia espezifikoari erantzun ahal izateko, haren bizi-garapenaren une jakin batean eta testuinguru espezifiko batean.

Ekintza inklusiboek eraldaketa, aukera berriak, ikuspuntu berriak, erronka berriak eta garatutako ekintzen funtzionaltasuna bilatzea esan nahi dute, pertsonen garapen pertsonala zein soziala ahalbidetuko duten helburuak lortzeko gutxieneko autonomiarekin.

Kontuan izan behar da gizartea etengabe aldatzen ari dela, eta horrekin batera hezkuntza ere bai, eta aldaketa horietara egokitu ahal izateko, pertsonen tresna eta gaitasun baliagarriak eman behar zaizkie, bertan moldatu ahal izateko. Testuinguru horretan, Easo Politeknikoko irakasleek, ikasgeletako aniztasuna ezagutu eta harekiko sentiberatasuna baitute, ikasturtero ikasle taldeetan errealtate heterogeneoa aurkitzen dute, honako hauei dagokienez: nortasunak, ikasteko ohiturak, jatorria, kultura, maila akademikoa,

⁹ ICP-PCC - euskaraz

¹⁰ GIH-ODS 17+1 Easo Politeknikoa 2019/20-2023/26

komunikazio-hizkuntza, adina, interesak, familia eta gizarte errealitateak, ikasteko zailtasunen diagnostikoak, defizit sentesorialak, motorrak, etab.

Zailtasun askori egin behar zaie aurre beren irakasgaiaren ezagutzak emateko orduan, ikasleek bereganatu ahal izan ditzaten eta, horrela, aurrera egin ahal izan dezaten eta beharrezkoak diren gaitasunak eskuratu ahal izan ditzaten etorkizunean kalitatezko lana garatu ahal izan dezaten, enpresan prestakuntza egin ondoren eta aurrerago lan munduan sartzean.

Hezkuntza inklusiboak aniztasunaren adierazpen guztiak ditu bere ikasgeletan¹¹:

- Kultura-aniztasuna. Pertsona guztiak kultura espezifikoetakoak dira, eta kulturalki desberdinak izan daitezke.
- Gaitasun-aniztasuna. Edonork izan ditzake gaitasun desberdinak. Ikastetxe inklusibo orok aberastu egin behar ditu bere proposamenak, estrategiak eta testuinguruak, ikasleek beren gaitasunak ahalik eta gehien garatu ahal izan ditzaten. Hezkuntza-sistemaren erronka ahalik eta bikaintasun-maila handiena lortzea da, ekitatea ahalik eta gutxien murriztuta.
- Sexu-joeren aniztasuna. Pertsonen orientazio desberdinak dituzte beren sexualitatea sentitzeko eta gauzatzeko orduan.
- Genero-aniztasuna. Generoa ikasle guztien oraina eta etorkizuna baldintza ditzakeen konstruktua soziala da.
- Baliabide sozio-ekonomikoen aniztasuna. Gizarte-maila eta maila ekonomiko ahuletatik datozen ikasleak, hasieraz, hezkuntza-sisteman sartzeko desabantaila handiko egoeran egon ohi dira.

Herritarrengan agertzen den aniztasun hori zaintzea erronka handia da hezkuntza-sistementzat. Horri aurre egitea guztion zeregina da: irakasleek, aldaketa hori eraikitzeko ardura profesionala baitute, familiekin, gizarte-ingurunearekin eta hezkuntza-administrazioekin batera. Ikastetxe inklusibo batean, irakasleek, ikasleek, familiek eta/edo legezko ordezkariak eta gizarte-eragileek parte hartzen dute, eta guztien arteko komunitate-zentzua garatzen dute. Horren ondorioz, kide izateko gizarte-espazioak eraikitzen dituzte, ikasle mota guztiak ikastetxearen parte senti daitezkeen. Ikastetxe horrek benetako komunitatea izan behar du, esperientzia abegitsua, aberatsa eta askotarikoa eskaintzen duen testuinguru antolatua, non pertsona bakoitza ezagutua, aitortua eta tratatua den, eta eskola-jardueran zuzenean parte hartzen duen.

Beraz, Easo Politeknikoak bere gain hartzen ditu hezkuntza-arloan eskumena duen sailak aniztasunari erantzuteko modua zuzendu behar duten jarduketa-printzipioak¹². Hauek dira:

- Pertsonaren duintasunarekiko errespetuaren printzipioa. Pertsona oro, pertsona izate hutsagatik, duina da eta berez balio du. Duintasunak irizpide erabakigarria izan behar du ikasle guztien eskubide diren inklusiorako politikak, kulturak eta hezkuntza-praktikak diseinatzeko eta garatzeko.
- Gizarteratze-printzipioa. Guztion onerako eta gizarte-kohesiorako balio partekatuak sustatzen ditu, desgaitasuna duten pertsona guztiek bizitzan bete-betean parte

¹¹ Aniztasuna eskola inklusiboan

¹² 78/2024 Dekretua, 3. art.

hartzeko eta gainerakoekiko berdintasunean bizi ahal izateko aukerak eta baliabideak izan ditzaten.

- Prebentzioaren eta komunitate-lanaren printzipioa. Prestakuntza-ibilbideetan HLPEak izateko arriskuan dauden ikasleen garapen pertsonalean gerta daitezkeen aldaketak goiz detektatzeko eta identifikatzeko jarduketa orokorrak ezarriko dira, identifikazio-prozesuak bermatuko dituzten jarduketekin. Hori guztia arreta integratu, diziplina anitzeko eta diziplinarteko baten esparruan. Era berean, lan komunitarioak, osasun- eta gizarte-zerbitzuekin lankidetzan, zeregin prebentiboa eta proaktiboa du ikasteko oztopoak identifikatzeko eta hezkuntzako esku-hartzea aberasteko eta gizarteratzea sustatzeko.
- Irisgarritasun unibertsalaren printzipioa eta Ikaskuntzarako Diseinu Unibertsala. Irisgarritasun unibertsala bermatu behar da. Era berean, ikastetxearen curriculum-proiektuak, bere hezkuntza-proiektuan sartuta dagoenak, ikaskuntzarako diseinu unibertsalak erabiltzea zainduko du, ikasle guztien ikaskuntza eta parte-hartzea errazteko bitarteko gisa.
- Parte-hartzearen eta erantzunkidetasunaren printzipioa. Hezkuntza-prozesuan parte hartzen duten pertsona, hezkuntza-eragile, instituzio eta erakunde guztien inplikazioa eta erantzunkidetasuna sustatzen ditu. Easo Politeknikoak sarean lan egingo du, ikasleen familiekin, hezkuntza arloan eskumena duen sailaren laguntza sistemarekin eta, hala dagokionean, gizarte zerbitzuekin eta osasun profesionalekin. Parte-hartzeak, irakaskuntza- eta ikaskuntza-prozesuan inplikazio aktiboa izateaz gain, ikasleen esperientzien kalitatea, interakzioak eta ongizatea ere barne hartzen ditu, eta horiei aukera ematen die gizartean herritar balioetsi, aktibo eta arduratsu gisa parte hartzeko.
- Ekitatearen printzipioa. Ikastetxean gure ikasleei ematen diegun erantzuna ikaslearen beharretara egokitu beharko da.
- Bikaintasunaren printzipioa. Ikastetxearen helburua ikasle bakoitzaren gaitasunak ahalik eta gehien garatzea da. Aniztasunari erantzuteko neurriek ingurune normalizatu eta inklusibo batean behar dituzten ikasleen hezkuntza-premiei erantzun beharko diete.
- Haurren eta nerabearen interes nagusiaren printzipioa. Lege-printzipio horren arabera jokatu beharko da, ikasle bakoitzaren garapena eta bere eskubideen babesa hobekien bermatuko duten baldintzak babestean oinarrituta.
- Autonomiaren printzipioa. Autonomia pertsonalak berekin dakar pertsona bakoitzak bere lehentasunen arabera bizitzeko moduari buruzko erabakiak hartzeko eskubidea, bai eta eguneroko bizitzako oinarritzko jarduerak garatzeko aukera ere, guztien duintasuna enpatiaz errespetatuz. Hezkuntza inklusiboa definitzean eta gauzatzean, argi izan behar da hezten direnen gaitasun eta autonomia gero eta handiagoa lortu behar duela, pertsona bakoitzaren berezitasuna kontuan hartuta.
- Kulturartekotasunaren printzipioa. Hezkuntza inklusiboan, kultura-aniztasunari eman beharreko arretak kulturartekotasun-irizpideak izan behar ditu ardatz, irizpide horiek kulturen arteko errespetu hutsa gainditzeko dutela.
- Hezkidetzaren edo berdintasuneko hezkuntzaren printzipioa. Hezkuntza inklusiboak kontuan hartuko du genero-ikuspegia, aukera-berdintasun erreala sustatzeko eta sexu-orientazioagatik, genero-identitateagatik edo genero-adierazpenagatik diskriminazio-mota oro ezabatzeko.

Laburbilduz, hezkuntza inklusiboa ikasle guztientzako kalitatezko hezkuntza ekitatiboa lortzen laguntzeko zereginarekiko jarrera eta konpromisoa da.

3. INKLUSIORAKO FUNTSEZKO IDEIAK LH-n

Badira hezitzaileek eguneroko jardunean kontuan hartu beharko dituzten alderdi batzuk, ikasle guztien inklusioa ahalbidetzeko.

Ikasle bakoitzarentzako orientazio egokitik abiatuta, baliteke programazioetan eta eguneroko jardueran doikuntza batzuk egin behar izatea, ikasle bakoitzak egiten ari den heziketa-zikloaren curriculumak eskatzen dituen ikaskuntzaren emaitzak lortuko dituela bermatuz.

Horretarako, ezinbestekoa izango da metodologia aktiboak eta kolaboratiboak erabiltzea, ikasgela bakoitzean dauden ikasle guztiek beharrezko gaitasunak garatzeko eta prestakuntza integrala bermatzeko, ikastetxean egindakoa enpresetan garatuko diren prestakuntza-aldiekin osatuta. Bestalde, kontuan izan behar da zentrotik kanpoko baliabideak ere badaudela beharrezkoak diren kasuetarako.

3.1. LHko heziketa-zikloetan sartu aurreko hezkuntza-orientazioaren garrantzia

Euskal Autonomia Erkidegoko Hezkuntzaren Legeak¹³, LHren aurreko ikasketak arautzen dituenak, adierazten duen bezala, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako laugarren mailak izaera propedeutikoa eta orientatzailea du LHko ikasketetarako, besteak beste; beraz, ikasturte honetan arreta berezia eskaintzen zaio ikasleen hezkuntza- eta lanbide-orientazioari.

Ilido horri jarraituz, HLPEk dituzten ikasleekin egiten den orientazio-prozesuak bermatu behar du ikasleek, heziketa-ziklo batean matrikulatu aurretik, ziklo horren ezaugarriak ezagutzen dituztela, **haien gaitasunen eta zikloko gaitasunen arteko desoreka saihesteko**. Alde horretatik, funtsezkoa da heziketa-ziklo batean matrikulatu aurreko etapa amaitzean egiten den orientazio akademiko profesionala.

Era berean, HLPEk dituen ikaslearen arretarako eta jarraipenerako plan pertsonalizatua egin behar da, LHn irauten eta aurrera egiten laguntzeko, bai eta familiarekin (batez ere adingabeak izanez gero) eta kanpoko laguntza-zerbitzuekin (gizarte-erakundeak, gizarte- eta hezkuntza-zerbitzuak, osasun-zerbitzuak, etab.) koordinatzeko jarraibideak ezarri ere, ikasle bakoitzari erantzun globala eta testuinguruan kokatutakoa bermatzeko. Tutoreak, irakasle-taldearekin eta orientatzaileekin batera, proposatutako jardueren garapenaren

¹³ [17/2023 LEGEA, 14.1 artikulua](#).

etengabeko jarraipena egingo du, eta aplikatutako neurrien eraginkortasuna baloratuko du, baita neurri horien, esleitutako baliabideen eta beste edozein alderdi interesgarriren aldaketa eta/edo egokitzapena ere.

3.2. Doikuntzak programazioetan eta ebaluazioan

Heziketa-zikloak profesionalak dira, eta, beraz, **heziketa-ziklo bat egiten duten ikasle orok matrikulatuta dagoen heziketa-zikloari lotutako gaitasunak eskuratu behar ditu.** Horregatik, egiten diren laguntza eta egokitzapen guztiek **curriculumera iristea erraztu** behar dute, antolamendu-neurriak, giza baliabideak eta baliabide materialak aplikatuz, ikasleen behar espezifikoak hezkuntza-erantzuna eman ahal izateko.

Pertsonen prestakuntza-garapen profesionala errazteko, haien prestakuntza integrala sustatuz eta haien nortasuna dimentsio guztietan garatzen lagunduz, eta hala Lanbide Heziketari buruzko Lege Organikoan nola aniztasunari erantzuteko 78/2024 Dekretuan ezarritakoa kontuan hartuta, ebaluazioan bateragarri egin beharko dira hezkuntza- edo prestakuntza-laguntzako premia espezifikoak dituzten pertsonen egokitzapen metodologikoaren eta baliabideen beharrak eta egiten ari den heziketa-zikloari dagokion oinarritzko curriculum-diseinuan ezarritako ikaskuntzaren emaitzak egiaztatzea.

Illo horretan, Easo Politeknikoak prestakuntza ziklo bakoitzean lortu beharreko gaitasunak eta hori gertatzen dela ziurtatzeko beharrezkoak diren lorpen adierazleak ditu ardatz. Horretarako, ikasle bakoitzak bere heziketa-zikloan jarraitu beharreko ibilbidea ezagutu behar du, bere lan- eta ikaskuntza-erritmoa ibilbide horretara egokitzeko aukera izan behar du eta horretarako beharrezkoak diren erabakiak hartu ahal izan behar ditu. Estrategia horren oinarrian ikuspegi inklusiboa ere badago, non ikasle bakoitza bere prestakuntza-prozesuaren kudeatzaile nagusi bihurtzen den.

Bestalde, LH Antolatze eta Integratze 3/2022 Lege Organikoan ezarritakoari jarraikiz, aurreikusten da etorkizunean Easo Politeknikoak A, B, C Graduak eta D Graduak modalitate espezifikoan eskaini ahal izango dituela, baldin eta aniztasunari eta inklusioari arreta emateko neurriak eta neurri antolatzaile eta metodologikoak nahikoak ez badira HLPEak dituzten pertsonentzat.

3.3. Metodologia aktiboak eta kolaboratiboak

Metodologia aktiboak eta kolaboratiboak aniztasunean eta inklusioan oinarritutako ikaskuntza ebaluatzean datza. Metodologia horren ardatza ikaskuntza ikuspegi inklusibo batetik ebaluatzea da, ikasgelan aniztasuna sustatuz eta ikasleen ikasteko gaitasunak eta estiloak ezagutuz. Ikaskuntza pertsonalizatzea sustatzen du. Elkarlaneko ikaskuntza sustatzen du, ikasleek elkarren artean ikasteko talde heterogeneoak sortuz. Alderdi hori guztiz bat dator inklusio-planarekin, ikaskuntza-giroa sortzen baitu, hezkuntza-komunitate osoaren arteko lankidetzak, errespetua eta elkarrekiko laguntza balioesten dituena.

Metodologia aktiboetan eta kolaboratiboetan oinarritutako hezkuntza-eredua esperientzia pilotu gisa garatu zen 2013/2014 ikasturtean Euskadiko LHko bost ikastetxetan, publikoetan zein itunpekoetan. Easo Politeknikoan metodologia horietan murgildutako zikloak ematen dira, eta ikasleei aukera ematen zaie ziklo bakoitzean zehaztutako gaitasunak modu esanguratsuagoan garatu eta barneratu ahal izateko, horretarako, elkarlaneko ikaskuntzan oinarrituta, eta egoera problematiko bat planteatuta, aldi berean erronka bihur dadin.

Prozesu osoa antolatzen da ziklo bakoitzeko gaitasun tekniko eta espezifikoetan eta une honetan estrategikoak diren zeharkako gaitasunetan emaitza bat lortu arte, hala nola ikaskuntzako autonomian, talde lanean... Arazo-egoerak, kasu guztietan, taldetan eratutako ikasgelan planteatzen dira. Lan-prozesuak aukera eman behar die ikasleei egoera erronka gisa bizitzeko eta, hortik abiatuta, irtenbiderik onenak proposatzeko behar den ezagutza sortzeko. Horrela, ikasleak banaka eta taldean lan egiten hasiko dira, emaitza bat sortuz eta interpretatuz.

Talde-lanak eta ikasgela-klasea taldeka eratzeak zenbait baldintza eskatzen dituzte, EAEko LHko Teknologiaren eta Ikaskuntza Aurreratuen zuzendariaren jarraibideetan¹⁴ azaltzen den bezala, modulu arteko lankidetzak-ikaskuntzako metodologiaren proiektuen garapenari buruz. Besteak beste, ikasleek erronkaren edo proiektuaren garapenean parte hartzeko betebeharra ezartzen da, dagokion erronkan edo proiektuan sartutako lanbide-moduluetako batek gaindituta eta/edo baliozkotuta izan ala ez.

Ebaluaziorako behaketa eta feedbacka erabiltzen dira, besteak beste, ikasleen gaitasunen garapena ikusteko eta egiaztatzeko, bai eta haien ikaskuntza hobetzeko ere. Era berean, autoebaluazioko eta koebaluazioko sistemak planteatzen dira, eta irakasleek baliozkotu egiten dituzte une oro. Hau da, etengabeko berrelikadura emango duten eta ikasleei ikaskuntza prozesuan zehar hobetzen lagunduko dieten prestakuntza ebaluazioak.

Era berean, komeni da ikasleen beharretara egokitzen diren hainbat ebaluazio-modu ahalbidetzea, hala nola ahozko ebaluazioak, ebaluazio idatziak edo praktikoak, eta ikasleei beren ikaskuntza hainbat modutan erakusteko aukera ematea.

Ikasgela-talde bakoitzean parte hartzen duen irakasle-taldean egin beharreko lanaren lidergoa kide-kopuru txikiagoz osatutako irakasle-talde bati badagokio ere, irakasle-talde osoaren eskumena da ikasleei planteatutako erronkak behar bezala garatzen direla zaintzea.

Metodologia berri horiek ezartzeko, ikasgelak, ekipamenduak, altzariak eta espazio espezifikoak behar dira, malguak, irekiak, interkonektatuak eta lan aktiboa eta kolaboratiboa ahalbidetuko duten ingurumen-egoerak erraztuko dituztenak. Honakoak sustatuz:

- Errealitate mistoko espazioak, ikasleei ingurune birtualetan murgiltzeko aukera emanez, mundu errealeko lan inguruneen simulazioetan parte hartuz, esperientziaren bidez ikaskuntza erraztuz, bestela ezagutu ezingo lituzketen lekuak edo testuinguruak sustatuz eta arazoak konpontzen saiatuz eta talde-lanean jardunez, ingurune simulatuetan arazo konplexuak konponduz, hiru dimentsioko

¹⁴ [Teknologia eta Ikaskuntza Aurreratuen Zuzendariaren jarraibideak](#)

espazio batean kontzeptu abstraktuak bistartzeko aukera emanez, ikasle guztiek edukien barneratzea hobetu dezakete, inklusioa sustatuz.

- Informazioa bilatzeko eta trukatzeko eta talde-lanerako informazio-espazio egokiak; berrikusteko, aztertzeko eta erabakiak hartzeko espazio analitikoak; ideiak marrazteko, modelatzeko eta sortzeko sormen-espazioak; sormen-esparruan asmatutakoa prototipatzeko eraikuntza-espazioak.
- Prototipoa eta azken produktua sortuko diren gune exekutiboak. Espazio ludikoek ere beren garrantzia izango dute aurreko egoeratik deskonektatu ahal izateko eta ikasleen osasun emozional ona sustatzeko.
- Curriculumerako irisgarriak diren materialak eta baliabideak ematea ikasle guztiei, baita desgaitasunen bat dutenei ere. Horrek teknologia asistiboa, formatu alternatiboetako materialak (braillea edo audioa, adibidez) eta espazio fisiko irisgarriak izan ditzake.
- Baliabide gehigarriak eskainiz, hala nola tutoretzak, curriculumera iristeko laguntzak behar dituzten ikasleei laguntzeko orientazioa, formakuntza-ziklo bakoitzean eskatzen diren gaitasunak garatu ahal izan ditzaten.

Aniztasunarekiko errespetuaren eta balioen kultura sustatzen da, non ikasle guztiak seguru sentitzen diren adierazteko eta parte hartzeko.

Inklusioa hezkuntzaren eta garapen sozialaren funtsezko zutabea da. Easo Politeknikoan metodologia aktiboak eta kolaboratiboak integratzen ditugu prozesu honetan. Metodologia horiei eutsiz, ziurtatzen dugu ikasleek hainbat esperientzia eta trebetasun partekatuko dituztela, hezkuntza komunitate inklusiboagoa eta solidarioagoa eraikiz. Metodologia horiek ikasle guztiak ahalduztzen laguntzen dute, pertsona bakoitza baloratuago senti dadin, bakoitzaren egoerak eta ikasteko erritmoak errespetatuz, eta ikasle bakoitza **curriculumera iritsi ahal izango den ikasketa prozesuaren parte izanik eta ziklo bakoitzeko gaitasunak lortuz**.

Lankidetzaren mota horretan, ikasleen arteko lankidetzaren eta enpatia sustatzen dira. Ikasgelan inklusioa zainduta, hainbat lan inguruneetan lan egiteko eta elkarrengaitzeko tresnak eskaintzen zaizkie.

Beren ikaskuntzaren protagonista direnez, ikasleak motibatuago eta konprometituago sentitzen dira.

Easo Politeknikoan metodologia aktiboak eta kolaboratiboak lantzen ditugu formakuntza-ziklo guztietan, eta, horrela, gure ikasleak lan ingurune askotariko eta inklusiboan lan egiteko prest daudela ziurtatzen dugu.

Ebaluazio-sistema ikaskuntza-metodologietara egokituko da, eta **ikaskuntzaren emaitzak edo, hala badagokio, lorpen-adierazleak egiaztatzean oinarritu beharko da**, ikaskuntza esanguratsua sustatuz, trebetasun kritikoak garatuz eta lankidetzaren, errespetuaren eta aniztasunaren kultura sustatuz.

Easo Politeknikoaren webgunean, Ethazi¹⁵ metodologia aktibo eta kolaboratiboei buruzko zehaztapenak azaltzen dira. Eta, bestalde, ICPren hedapen gisa, heziketa-ziklo bakoitzari

¹⁵ [ETHAZI - Metodologia kolaboratiboak](#)

lotutako lanbide-profilen zehaztapenetan¹⁶, garatu beharreko gaitasunak eta horietako bakoitzari dagozkion lorpen-adierazleen zerrenda aurkezten dira.

3.4. Ikaskuntzarako Diseinu Unibertsala

Metodologia aktibo eta kolaboratiboen ikuspegiarekin eta aniztasunari erantzuteko 78/2024 Dekretuak adierazten dituen jarduketa-printzipioekin bat etorriz, Ikaskuntzarako Diseinu Unibertsala (IDU)¹⁷, Universal Design for Learning (UDL), hezkuntza inklusiborako irakaskuntza-eredu teoriko-praktikoa da, ikasle bakoitzaren ikaskuntzaren berezitasuna onartzen duena eta irakaskuntzako eta ikaskuntzako prozesuen eta inguruneen irisgarritasuna sustatzen duena, curriculum malgu baten bidez, ikasleen aniztasunaren beharretara eta ikaskuntza-erritmoetara egokituta.

IDUren esparruari jarraiki sortzen den curriculum hasieratik diseinatu da, ikasle guztien beharrei erantzutea ahalbidetuko duten planteamendu malguekin. Ildo horretan, eta LHn garrantzi handiagoa izanik, curriculum-planteamenduak ikasle guztiengan pentsatuz egiteko ahalegina egin behar da. Helburua da ondorengo egokitzapenak saihestea eta ikaskuntzaren diseinu unibertsal baterantz aurrera egitea, ikasteko oztopoak minimizatuz eta hainbat gaitasun, motibazio, historia pertsonal... dituzten ikasleei erantzuna eman diezaieketen elementu alternatiboak txertatuz.

Ikasleei informazioa hainbat modutan eskainiz, ulertu ahal izan dezaten: bideoak, infografiak, audioak, iturri motak, grafikoak... Horrela, ikasle bakoitzak bere ikaskuntza-estilora egokitzen den formatua aukeratu ahal izango du.

Ikasleei beren ikaskuntza hainbat formaturen, ahozko aurkezpenen, proba praktikoen eta abarren bidez frogatzen uztea, betiere **ikaskuntzaren emaitzak lortzea murritzten ez bada**.

Ikasgelan IDU sustatzeak baliabide malguak eta curriculumera sartzeko baliabideak diseinatzea eskatzen du, ikasle guztientzako ingurune inklusiboa sustatuz.

3.5. Inklusiorako erakunde laguntzaileak

Hezkuntzaren esparruan, ikasleen inguruko zeregina ez da soilik ikastetxera mugatzen. Lanik handiena bertan egingo bada ere, ezinbestekoa da inguruko erakundeekin lankidetzan aritzea helburuak betetzeko. Eta hori edozein kasutan gertatzen bada, eta are gehiago HLPEak dituzten pertsonen dagokienean.

Horregatik, ahal den neurrian familien laguntza izateaz gain, ezinbestekoa izango da kasu edo behar bakoitzari dagokion laguntza emateaz arduratzen diren erakundeen aholkularitza, orientazioa, prestakuntza eta lankidetzaren biltzea.

¹⁶ IPC-PCC zehaztapenak mintegika

¹⁷ educadua.es

Erakunde horiekin garrantzitsua izango da **ikuspegi hezkidetzalea** izatea, bakoitzak bere ekarpena bere ikuspuntutik egin ahal izateko. Hau da, erakundeen arteko sinergia bilatzea komeni da, norberak bere esparrutik eskaini ahal izan dezan bertatik egin daitekeena, une oro kontuan hartuta artatutako ikasleen garapen integrala eta ahalduntzea dela helburua.

Ilido horretan, hainbat motatako erakundeek osatuko dute ikastetxea bere lanean:

- Hezkuntza-administrazioen eta beste administrazio publiko batzuen mendekoak: gizarte-zerbitzuak, Badabidebat, Hezkuntza-ikuskaritza, Berritzegunea, IBT-CRI...
- Behar espezifikoak dituzten ikasleei eta haien familiei laguntzeko elkarteak: ONCE, Aransgi, Agifes, Acabe, Gautena, Atzegi, Haurralde...
- Ikasleei enpresako prestakuntza ematen dieten erakunde edo enpresa guztiak.

Irakasle-taldeak, ikastetxeko orientazio-zerbitzuaren laguntzarekin eta zuzendaritza-taldearen oniritziarekin, beharrezko harremanak izango ditu erakunde laguntzaile horiekin, HLPEak dituzten ikasleentzako esku-hartzeak antolatu ahal izateko behar diren bideak irekitzeko.

Gainera, pertsona horiek enpresetan prestakuntzarako eskubidea bermatuta izan dezaten zainduko du, behar dituzten egokitzapenekin, enpresaren esleipenean diskriminaziorik jasan gabe.

3.6. Hizkuntza inklusiboaren erabilera

Aurreko ataletan azaldutakoa ahozko zein idatzizko komunikazioan islatu beharko da, hizkuntza inklusiboa erabiliz. Bereziki zaindu beharko litzateke adierazpenek inolako diskriminazio- edo etiketatze-izaerarik ez izatea, eta, ikastetxeak bere gain hartutako balioak zainduta, ikuspegi sexista, arrazista, etnozentrista edo androzentrista saihestea.

Helburua da, alde batetik, pertsonen balio bera ematea gizartearen osatzen duen aniztasuna ikusarazteko, eta, bestetik, modu negatiboan aplikatzen diren, errealitatearen pertzepzioa desitxuratzen duten eta injustizia soziala sustatzen duten aurreiritziak eta sinesmenak saihestea.

Ilido horretan, lagungarri izango da Easo Politeknikoak hizkuntza inklusiboa¹⁸ erabiltzeko prestatutako dokumentazioa, non hizkuntza egokia erabiltzeko iradokizunak eskaintzen diren, bai euskararen kasuan, bai gaztelaniaren kasuan.

3.7. Inklusioa ikastetxeko beste eremu batzuetan

Inklusio Planaren helburu nagusia da HLPEak dituzten ikasleei ikaskuntza prozesuetan laguntzea. Hau da, egiten ari diren heziketa-zikloak eskatzen dituen gaitasunak eskuratzeko

¹⁸ [Hizkuntza inklusiboa](#)

garatu behar duten curriculumak eskuratzeko behar diren laguntzak edo baliabideak ahalbidetzea.

Hala ere, EHUko Inklusio Planean islatzen den bezala, kalteberatasun-egoeran dauden ikasleei ematen zaien arreta ikasgeletan esku hartzeaz eta ikasteko prozesuaz arduratzeaz harago doa, eta ikastetxeko bizitzako beste atal batzuetan islatu beharko da:

- **Informazio egokia eskaintzea:** ikasleek ikastetxean sartu aurretik jaso duten orientazioa ikastetxean bertan eskain dakiokenarekin osatuko da. Horretan, garrantzitsua izango da idazkaritzako eta orientazio-zerbitzuetako profesionalen informazio egokia eman ahal izatea, pertsona bakoitzaren beharretara eta egoeretara ahalik eta gehien egokituko dena.
Mintegietako irakasleen laguntza erabilgarria izan daiteke informazio zehatzagoa behar izanez gero. Gainera, ate irekien jardunaldiek aukera emango dute prestakuntza ziklo bakoitzaren xehetasunak ezagutzeko, eta, beraz, komeniko litzateke horiek ere ikuspegi inklusibotik garatzea.
Garrantzitsua izango da, halaber, ikasleak sartzeko eta matrikulatzeko administrazio-izapideetan eta beharrezko laguntza-eskaerak behar bezala betetzean gidatu eta aholkatu ahal izatea.
Ikasleri eskaintzen zaion informazioak aukera eman behar dio bere erabakia har dezan eta ahalduzko-prozesuan beste urrats bat eman dezan.
- **Kalteberatasun egoeran dauden pertsonen ikasketak egiten laguntzea:** ikastetxeak zaurgarritasun egoeran dauden ikasleei arreta emateko aukerak aztertuko ditu, kasu bakoitzean ikasketak hasi edo jarraitu ahal izan ditzaten. Arreta berezia eskainiko zaie desgaitasuna duten pertsonen, errefuxiatuen eta asilo-eskatzailen, arazo ekonomikoak dituztenen, espetxean daudenen, genero-identitatearen arazoak dituztenen, genero-indarkeriaren biktimen umezurtzei, etab.
- **Ikasle guztiek ikastetxeko bizitzan parte har dezaten sustatzea, ikuspegi inklusibo batetik:** ikasgeletan eta tailerretan egiten diren ohiko jarduerak gain, ikastetxean osagarritzat jotzen diren eta eskola-bizitzaren zati handi bat diren beste jarduerak asko egiten dira. Horietan guztietan ikasle guztien parte hartzeko aukera-berdintasuna sustatuko da.
Gainera, Easo Politeknikoak, bere Plan Estrategikoan, konpromisoa du Garapen Iraunkorrerako 17+1 Helburuak garatzeko, eta bere jarduerak osagarriak zeharkako ikuspegi integratzaile batetik antolatuko ditu, bereziki 18. helburua zainduz, hizkuntza eta kultura aniztasuna sustatzea bilatzen duena.
- **Ikastetxean ikasketak amaitu ondoren erabakiak hartzen laguntzea:** edozein ikasleri eskaintzen zaion bezala, kalteberatasun-egoeran dauden ikasleei aholkularitza eskainiko zaie, hala nahi izanez gero, bai ikasketekin jarraitu ahal izateko, bai Urratsbat¹⁹ programaren bidez enpresa bat sortzeko. Gainera, enplegarritasuna errazteko dauden aukera sozialak baliatzeko informazio espezifikoak emango zaie.

¹⁹ Urratsbat

4. HEZKUNTZA-ERANTZUNA GUZTIEI

IKASLE-TIPOLOGIA

Hezkuntza-premia espezifikoen artean askotariko egoerak aurki ditzakegu, hala nola premia bereziak dituzten ikasleek beren eremu zabaletik adierazten dituztenak, edo beste premia sozial edo pertsonal batzuen ondorioz agertzen direnak.

Jarraian deskribatuko diren tipologiaren aurretik, ikasleekin oro har kontuan hartu beharreko alderdiak ere aipatzen dira, pertsona oro besteekiko desberdina baita, eta gehiago edo gutxiago nabarmentzen den aniztasun horri erantzuteko beharra etengabe kontuan hartu behar baita hezkuntza-ekintzan.

4.1. Kontsiderazio orokor batzuk

Gordon Allportek (1937) adierazi zuen bezala, jakina da pertsona ororen nortasuna besteena ez bezalakoa dela, eta nortasun hori hainbat ezaugarriaren konbinazioak osatzen duela. Hau da, pertsona bakoitzak nortasun ezaugarri konbinazio bakarra du, besteengandik bereizten dituen, baina beste pertsona batzuekin ezaugarri komun batzuk ere partekatzen dituen. Beraz, esan dezakegu pertsona bakoitzak ezaugarri berdinez osatutako nortasuna duela, baina proportzio desberdinetakoak. Gainera, antolaketa hori dinamikoa da bakoitzarentzat, eta bere bizipenen eta garapen pertsonalaren arabera eboluzionatu dezake.

Pertsona bakoitzaren nortasunaren sakonean eta bere garapenean, historia pertsonalean bizitakoaz gain, sena, sentiberatasuna, bizitasuna eta adimena egongo dira. Horiek guztiak bakarrak eta desberdinak dira pertsona bakoitzarentzat.

Ilido horretan, azken hamarkadetan, aniztasun intelektuala bereziki nabarmendu da psiko-hezkuntzaren munduan. Horrela, Howard Gardnerrek (1983) adimenak zortzi kategoria edo ezaugarri nagusi desberdinetan sailkatu zituen (musikala – linguistikoa – logiko-matematikoa – gorputz adimena – bisuala – espaziala – intrapertsonala – interpertsonala – naturalista), eta geroago Daniel Golemanek (1996) Adimen emozionala liburuan pertsonaren barne emozioak kudeatzearen garrantzia azpimarratu zuen. Pertsona bakoitzaren adimena horien guztien konbinazioak osatzen du, eta ezaugarri horietakoren bat nagusituko da. Beraz, kontuan izan behar da pertsona bakoitzak errealitate bera bere ñabardurekin hauteman dezakeela.

Hori horrela izanik, azpimarratu behar da oso garrantzitsua dela ikasleentzat orientazio ona izatea, pertsona bakoitzak dituen gaitasunak askotarikoak baitira, eta hezkuntza-eskaintza hain zabala denez, garrantzitsua izango da haren ezaugarri eta asmo sakonetara ondoen egokitzen den heziketa-ziklora bideratzea, aurrerantzean mailarik onena eman dezan eta bere prestakuntza- eta lanbide-ibilbideari zentzu osoa aurkitu diezaion.

Era berean, komenigarria izango da hezitzaileak kontuan hartzea ikasle guztiek errealitate bera hautemateko, barneratzeko eta kudeatzeko modu desberdinak izan ditzaketela. Horregatik, landu beharreko gaiak aurkezterakoan, interesgarria izango da ahalik eta aukera gehien aurreikustea, adibidez, ahozko azalpenak ikus-entzunezkoekin, mapa mentalekin, baliabide digitalekin, birtualekin, errealitate mistoarekin eta abarrekin osatzea. Era berean, proposatuko diren zereginak eta erronkak diseinatzerakoan, lagungarria izan daiteke aniztasunari erantzuteko, askotariko gaitasunak garatzea ahalbidetuko duten aukerak planteatuz egitea, hala nola ikerketa, sormena, egituraketa edo komunikazioa.

4.2. Hezkuntza-laguntzako premia espezifikoak dituzten ikasle-taldeak

Easo Politeknikoak ikastetxean dagoen aniztasun mota orori (kulturalak, sexu orientaziokoak, generokoak, etab.) erantzuteko helburua ezartzen badu ere, jarraian, HLPEak dituzten ikasleei dagokien erantzuna ematen lagun dezaketen jarraibide batzuk laburbiltzen dira. LOMLOEk bederatzi taldetan²⁰ biltzen ditu hauek:

- Hezkuntza-premia bereziak.
- Heltze-atzerapena.
- Hizkuntzaren eta komunikazioaren garapenaren nahasmendua.
- Arreta- edo ikaskuntza-nahasmendua.
- Ikasteko hizkuntzaren ezjakintasun larria.
- Zaurgarritasun sozioedukatiboko egoera.
- Gaitasun handiak.
- Berandu eskolaratzea.
- Baldintza pertsonalak edo eskola-historia.

4.2.1. Hezkuntza-premia bereziak dituzten ikasleak

Ikasleek hezkuntza-laguntza edo -arreta jakin batzuk behar dituzte denboraldi jakin batean edo eskolatze osoan. Atal honetan hainbat premia mota aurki daitezke:

4.2.1.1. Entzumen-desgaitasuna

Ez da talde homogeneoa, entzumen-galera mailaren edo intentsitatearen arabera sailkatzen baita, eragindako lekuaren eta hura agertzen den unearen arabera. Oro har, entzumen-desgaitasuna duten pertsonak komunikatzeko bi modu desberdin erabiltzen dituzte:

- Ahozko komunikazioa, inplante bat izateagatik edo estrategia bimodalak garatzeagatik edo audifono bat erabiltzeagatik.
- Zeinatutako komunikazioa, batez ere zeinu-mintzaira erabiliz.

Kolektibo horrentzat garrantzitsua da kontuan hartzea honako laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Ikusizko arreta eta begizko kontaktua ikasleekin.

²⁰ Lomloe. 70. art.

- Aurrez aurre komunikatu, ahoa estali gabe.
- Desgaitasun hori duten ikasleak lehen lerroan eseri eskola magistraletan.
- Batzuetan, bizkarra emeki ukitu, bere arreta erakartzeko.
- Leku zaratatsuak saihestu.
- Talde-lanetan, ikasle guztiek aldi berean hitz egitea saihestu.
- Eskoletan ikusizko baliabideak erabili.
- Behar diren material guztiak idatziz eman, ebaluazio irizpideak barne.
- Ikus-entzunezko materialak garaiz entregatu behar dira.
- Baliteke ahozko azalpenetan denbora gehiago behar izatea.
- Ebaluazioan, probak bere ulermen-aukeretara egokitu.
- Kalifikatzean, edukien asimilazioa hartu behar da kontuan batez ere.
- Azterketak edo probak egiteko behar diren euskarri edo produktu teknikoak baimendu.
- Errealitate mistoa erabili bizitza errealeko egoerak simulatzeko, eta, zehazki, heziketa-zikloarekin lotutako lan-inguruneak, komunikazioa eta inklusioa hobetzeko hainbat aukera eskainiz.
- Behar izanez gero, probak egiteko denbora gehiago eman.

4.2.1.2. Ikusmen-desgaitasuna

Pertsona itsuek dituzten hezkuntza-premia bereziak heterogeneoak dira eta hainbat aldagairen mende daude:

- Ikusmenaren narriaduraren larritasuna (erabateko itsutasuna eta ikusmen-urritasuna).
- Ikus-hondarraren funtzionaltasun-maila.
- Urritasun konkurrenteak egotea (gorreria, atzerapen intelektuala, autismoa, garuneko paralisia, etab.).
- Agertzeko unea (sortzetikoa edo hartua).
- Ikusmen-galeraren izaera: bat-batekoa edo mailakatua.
- Ikusmen-nahasmenduaren etiologia eta pronostikoa.

Ezaugarriak:

Hezkuntzaren arloan, pertsona itsutzat hartzen da Braillea irakurtzeko eta idazteko erabiltzen duena, ohikoa baino motelagoa izanik. Ikusmen baxuaren kasuan, ikusmen estimuluak jasotzen jarraitzen dute, baina horiek pobreagoak dira, bai kalitateari dagokionez, bai kantitateari dagokionez, eta horrek errealitatearen interpretazio distortsionatua eragin dezake. Ikusmenik eza erabatekoa denean, kanpoko mundua hautemateko eta ezagutzeko modua ukimenaren eta kontserbatutako gainerako zentzumenen bidez egiten da.

Zailtasunak izan ditzakete kontzeptuak ulertzeko, eskuratzeko eta garatzeko.

Entzumena da nagusi hezkuntza-prozesuan, eta, beraz, ingurune lasai samarra behar da, zarata-maila kontrolatzeko.

Aparatu optikoek (betaurrekoak, lupak, etab.) ez dute ikusmena lehengoratzen, ikusmen-hondarra optimizatzeko baliagarriak dira.

Begiratzeko orduan, jarrera «arraroak» hartzen dituzte, eta ez dira zuzendu behar: paperera gehiegi hurbiltzea, burua okertzea, begiak erdibitzea, etab.

«Begiratu» eta «ikusi» hitzak lagunarteko hizkuntzaren parte dira, eta, beraz, naturaltasun osoz erabiltzea komeni da.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Ingurune fisikoa egokitu, ahal diren oztopo guztiak ezabatuz, bere ohiko ingurune fisikoa ezagutzen duela ziurtatuz eta erreferentzia puntu argiak eman. Horretarako, inguruko espazioa zehatz-mehatz deskribatu behar zaio. Era berean, ia irakasgai guztiak ikasgela berean eman daitezen saiatu behar da, itsutasuna duten ikasleak ingurune ezagun batean egon daitezen.
- Argiztapena doitu, argiztatutako eremuak eta eremu ilunak txandakatzea saihestuz, segurtasunik eza sortzen baitute joan-etorrietan. Garrantzitsua da bereziki seinalatzea ikusmen gutxiko ikasleentzat arriskutsuak diren elementu arkitektonikoak: eskailerak, desnibelak, kristalezko ateak, etab.
- Ikasgelaren ingurunea antolatu espazio zabalak sortzeko: korridore aski zabalak uztea, oztoporik gabe lurrean zein hormetan, eta ondo argiztatuta, etab.
- Ikasleekin lotura bat ezarri arlo pertsonaletik, eta ez defizitetik, haien autonomia sustatuz, behar ez badute laguntzea saihestuz. Elkar agurtzen edo elkarreragiten den bakoitzean identifikatu.
- Curriculumaren eskakizunak ikasle bakoitzaren erritmora egokitu, egin beharreko lanen berri behar besteko aurrerapenaz eman eta denbora gehiago eskainiz.
- Eskolak emateko garaian, azalpenek oso zehatzak eta deskribatzaileak izan behar dute. Idazten dena hitzez adierazi behar da.
- Ikasleen parte-hartzea eta inklusioa sustatu.
- Idatzizko azterketak Braille sistemara egokitu, denbora nahikoarekin, edo dokumentu irisgarriak direla ziurtatu.
- Eskoletan eta probetan laguntzak eta baliabide teknikoak erabiltzeko aukera eman.
- Errealitate birtualeko eta areagotuko elementuak konbinatu, informazio espaziala, baliabide multisentsorialak, benetako bizitzako egoera desafiatzaileak eta simulazioa eman, heziketa zikloarekin lotutako bizitza errealeko eta lan ingurune ariketa interaktiboekin.

4.2.1.3. Mugitzeko desgaitasuna

Aparatu motorraren alterazio bat da, hiru sistemaren funtzionamendu eskasak eragindakoa: nerbio-sistema zentrala, muskularra eta hezurretakoa edo hiruren arteko erlazio bat, gorputzaren atal baten edo batzuen mugikortasun funtzionala zailtzen edo eragozten duena.

Mugitzeko ezintasunen sailkapena askotarikoa da:

- Entzefalikoa: Garun-paralisia. Garezurreko traumatismo entzefalikoa. Tumoreak. Ataxia.

- Bizkarrezurra: Arantza bifida. Muineko lesio degeneratiboak. Muineko traumatismoa. Bizkarrezurreko atrofia.
- Muskularra: Miopatiak (Duchenneren distrofia muskularra, Becker, etab.).
- Osteoartikularra: Sortzetiko malformazioak. Malformazio distrofikoak. Haurren erreumatismoak.

Ezaugarriak:

- Mugitzeko eta lekualdatzeko arazoak, bai eta jarrera- eta komunikazio-kontrollekoak ere. Bereziki laguntza teknikoak behar dituzten ikasleak dira.
- Ikasle horiek, halaber, hainbat arlori eragiten dieten nahasmenduak izan ditzakete: komunikazioa eta hizkuntza, arlo sentorialak, gaitasun emozionalak, intelektualak eta sozialak, edo beste batzuk.
- Aldizkako azterketa medikoek edo tratamendu mediko eta fisioterapeutikoetara joateak eragin diezaizkete ikasle horien eskolara joateari.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Sarritan profesional baten laguntza beharko du, zentrotik lekualdatzea errazteko.
- Hitz egiteko arazoak izaten dituzte, eta, horregatik, beharrezkoa da komunikazioa erraztea eta horretarako behar duen denbora ematea.
- Gurpil-aulkian dagoen pertsona batekin elkarreragiteko, haren parean jarri beharko da.
- Ikasgelan, irakasleak ikaslearen ikus-eremuan egon behar du.
- Eguneroko lanean erabiltzen diren material espezifikoak eman.
- Ebaluazio probak egiteko denbora luzatu.
- Ahozko probak egin, ikaslea ahozko adierazpena egiteko gai bada ohiko idazketaren bidez baino errazago.
- Idatzizko proba bateko galderen eta itemen kopurua murriztu (planteatutako helburuetarako garrantzi handiena dutenak baloratu).
- Galdera laburrak, argiak eta zehatzak egin.
- Ebaluazio-egoerarako giro lasaia eskaini.
- Gai baten azalpena ordezkatzeko duten galdera labur asko erabili, ikasleak ahalik eta gutxien idatz dezan, bere idazketa motela eta ez oso argia bada edo gutxi hitz egiten badu.
- Ebaluatze modu desberdinak erabili: lanak, proiektuak edo beste modu batzuk landuz, IDUren printzipioetako batek adierazten duen bezala.
- Ebaluazio guztietan denbora malgutu: ikasle bakoitzaren ezaugarrietarako egokia izan behar du.
- Sortzen ari diren teknologiek mugitzeko desgaitasuna duten pertsonen bizi kalitatea hobetzen lagun dezakete, ingurune kontrolatuak eskainiz, non pertsonak beren ingurunearekin elkarreragin eraginkorragoa izan dezaketen eta ingurune simulatu batean mugitzeko trebetasunak praktikatu eta pertsonen beren ingurunean hobeto orientatzen lagunduz, oztopo fisikoak gaindituz.

4.2.1.4. Adimen-desgaitasuna

Kolektibo horren ezaugarri komuna da ikasteko eta garatzen diren inguruneko eskakizunei erantzuteko prozesuaren zailtasuna. Horrek gaitasun guztiei eragingo lieke: kognitiboa, hizkuntza, autonomia, interakzio soziala, motrizitatea, etab.

LHn beraien hezkuntza-inklusioa baloratzeko orduan, ikasketa horien erreferentziazko curriculum ez ezik, gaitasun zabalagoen garapena ere kontuan hartu behar dugu, hala nola: gizarte-garapena, autonomia, etxeko eta komunitateko bizitza, eta premia sozioemozionalak.

Desgaitasun intelektual arina duten ikasleen ezaugarri esanguratsuak, **batez ere Oinarrizko Lanbide Heziketan**:

- Ezaugarri fisikoengatik ez dira berdinkideengandik bereizten, eta zentzumen- eta/edo mugikortasun-gabezia arinak edukitzen dituzte.
- Norberaren zaintzarako eta eguneroko bizitzako jardueretarako autonomia osoa izatera iristen dira.
- Modu eraginkorrean inplikatzeko dira beren ahalbideetara egokitutako zereginetan.
- Askotan, autoestimu baxua izan dezakete eta antsietatea ager dezakete.
- Haien gizarte-harremanak mugatuak izaten dira.
- Kontrolatu gabeko egoeretan, desagokitze emozionala eta erantzun oldarkorrak edo disruptiboak gerta daitezke.
- Eraginkortasun txikiagoa dute arreta-kontrolean eta informazioa memorizatzeko eta berreskuratzekeko estrategien erabileran.
- Zailtasunak izaten dituzte informazioaren alderdi garrantzitsuak bereizteko, sinbolizatzeko, abstrakzioarako eta printzipioak ateratzeko eta ikaskuntzak orokortzeko.
- Gabezia dute trebetasun metakognitiboetan (arazoak konpontzeko eta ikaskuntzak eskuratzeko estrategiak).
- Ahozko hizkuntzaren garapenak bilakaera-jarraibide orokorrak jarraitu ohi ditu, baina atzerapenarekin.
- Diskurtsoarekin lotutako hizkuntza-trebetasunak eta trebetasun pragmatiko aurreratuak edo elkarrizketazkoak garatzeko moteltasuna, eta ulertzeko eta adierazteko zailtasunak.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Irakaskuntza mailakatua sustatu, urratsez urrats, zereginak hiru dimentsiotan aztertuz: zailtasun-maila, sekuentzia eta beharrezko estrategiak dagokion heziketa-zikloko tailer eta laborategietan.
- Hainbat modutan irakatsi, kanal sentzorialak erabiliz eta askotariko ekintzen bidez.
- Eskuratutakoa errepikatu, finkatu eta gogoratu.
- Eskuratutako trebetasun berri bakoitza errepikatu, haren automatizazioa lortzeko.
- Bere kabuz menderatu ezin dituen baina norbaiten laguntzarekin eskura ditzakeen trebetasunak eta ezagutzak ikas ditzan lan egin.

- Curriculumeko gaitasunak eskuratzea sustatuko da, baina baita eguneroko bizitzarako ikaskuntzak ere, hala nola gizartean moldatzeko beharrezkoak diren trebetasunak: diruaren erabilera, puntualtasuna, etab., bai eta bizitza autonomorako eta pertsonalerako trebetasunak ere: elikadura, garbitasuna, janzkera, motrizitate fina, etab.
- Lanaren antolaketak eta giroak egituratuta egon behar dute.
- Ikasle horiek gainerako esperientzia berberetan parte har dezaten bultzatu behar da.
- Gehiegizko babesa saihestu behar da, ikasle horien autodeterminazioa erraztuko duten esperientziak ahalbidetuz.
- Garrantzitsua da pertsona helduaren bitartekotza eta berdinkideen kontzientziazioa, ikasle horiek integratzen diren eremuetan talde-dinamika egokia lortzeko, haien parte-hartze eraginkorra bultzatuz.
- Errefortzu positiboko estrategiak maiz modu egokian erabili eta ikasgelaren barruan autoerregulazioa errazten duten ekintzak sustatu.
- Irakatsi eta ikasteko prozesua sustatuko duen giro positiboa sortu.
- Ikasle horiekiko komunikazioan, doikuntza-mekanismoak erabiliko dira, hala nola ikaslearentzako hizkuntza egokia eta erraza erabiltzea.
- Familiarekin eta inguruko gizarte- eta hezkuntza-erakundeekin lankidetzan programak egitea bultzatuko da, laneratzea eta gizarteratzea errazteko, hala nola enpresetan praktikak egitea. Arlo horretan, oso garrantzitsua da enpresa behar bezala hautatzea, baita enpresan sartu aurretik behar bezala prestatzea ere, lan ingurunera errazago egokitze.
- Funtsezkoa da ikaslearen gaitasunen hasierako ebaluazioa egitea, curriculum egokitzeko erabakiak hartzeko erreferentzia-puntua izan dadin.
- Nolanahi ere, irakasleek askotariko eta ikaskuntza-egoeretara egokitutako ebaluazio-tresnak erabiliko dituzte, ikasle guztien balorazio objektiboa egiteko.
- Ebaluazio jarraitua, prestakuntzakoa eta integratzailea lehenetsiko da, eta gizarte eta hezkuntza arloko laguntza pertsonalizatua emango da, ezinbesteko gaitasunak eskuratzen direla bermatzeko; nolanahi ere, tutoretzak garrantzi berezia izango du.
- Amaierako ebaluazioari dagokionez, ikasleak taldean egiten duen LHko zikloarekin lotutako gaitasunak garatzea eta ikaskuntzaren emaitzak eskuratzea baloratuko da.
- Errealitate mistoko esperientziak. Teknologia mota horrek potentziala du desgaitasun intelektuala duten pertsonen ikaskuntza eta sozializazioa eskuratzeko duten modua eraldatzeko, esperientzia murgiltzaileagoak eta pertsonalizatuagoak eskainiz.

4.2.1.5. Autismoaren Espektroko Nahasmendua

Diagnostikoen artean daude: autismoa, Rett sindromea, Heller sindromea, Asperger sindromea, etab. Baina LHra joaten diren ikasleen artean presentzia handiagoa duenez, Asperger sindromeari helduko zaio.

Sindrome honen ezaugarriak esanguratsuenak honako hauek dira:

- Autismoaren Espektroko Nahasmenduen (AEN) parte da. Neurogarapenaren nahasmendu bat da, garunak modu desberdinean funtzionatzea eragiten duena, batez ere komunikazio eta interakzio sozialean eta pentsamenduaren eta portaeraren malgutasunean.
- Ikasle horiek autismoaren ezaugarri nuklearrak partekatzen dituzte.
- Gizarte-komunikazioan zailtasunak izaten ditu, baina hizkuntza arina edukitzen du eta batez bestekoa baino gaitasun intelektual ertaina eta are handiagoa izan dezake.
- Hitzik gabeko komunikazioa ulertzeko zailtasunak ditu.
- Luzaroan hitz egin dezake bere intereseko gaiei buruz, eta zaila da noiz amaitu jakitea.
- Oso literala izaten da; hizkuntza ulertzen du eta zaila egiten zaie "idatzi gabeko" arau sozialak ulertzea.
- Harremanak izan nahi ditu, baina ez daki nola egin. Batzuetan, bakarrik egoten da.
- Zaila egiten zaio beste pertsona batzuen sentimenduak interpretatzea.
- Bere pentsatzeko modua zurrana eta zehatza da, eta horrek lagundu egiten dio xehetasunei arreta jartzea eta patroiak errepikatzea eskatzen duten jardueretan.
- Leiala da errutinei dagokienez, baina zaila egiten zaio aldaketetara, egoera berrietara edo aurreikusi ezin diren egoeretara egokitzea.
- Interes oso zehatzak ditu, eta horiei buruzko informazio asko biltzen du eta denbora asko ematen du, batzuetan, elkarrizketa-iturri nagusi bihurtuz.
- Oso sentikorra izan daiteke inguruneke estimulu batzuekiko.
- Arauak leialtasun osoz errespetatzea gustatzen zaio. Zereginak zehaztasun handiz egin ditzake, eta memoria bikaina izan dezake, eta horrek interesatzen zaizkion gaiei buruzko informazio asko gordetzeko aukera ematen dio. Perfekzionistak izaten dira, eta irmotasuna, erresistentzia eta doitasuna eskatzen duten jardueretan nabarmentzen dira.
- Hizkuntza zuzena eta zehatza erabiltzen dute, anbiguitasunik edo zentzu bikoitzik gabea.
- Ulertu behar da haien jokabideak ez direla apetatsuak edo nahita egindakoak. Mundua ulertzeko eta bertan moldatzeko beste modu bat islatzen dute.
- Haien errutinen eta "zurruntasunen" garrantzia ulertu behar da. Segurtasuna ematen dioten elementuak dira. Ona da errutina horiek malgutzen laguntzea, baina gauzak ikusteko modua bera inposatu gabe.
- Irakasle gisa, pertsonaz interesatzea eta nola laguntzea nahiago duen galdetzea da laguntzeko modurik onena.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Nahiko denbora lehenago eta formatu elektronikoan eskaini behar da ikasgelan erabiliko den edozein material.
- Antsietate maila handia izan dezake zentzumenen gainkargagatik edo gizartearen gehiegizko eskariagatik. Behar duenean, lagundu ahal zaio, erlaxatzeko espazio lasai bat eskainiz.
- Egokia da gelako saio bakoitzaren hasieran bertan zer gertatuko den adieraztea.
- Arreta modu jarraituan mantentzeko zailtasunak izan ditzake.
- Baliabide akademiko gisa dituen interes espezifikoak hartu behar dira kontuan.

- Laguntza bisualak erabiltzea gomendatzen da, bisualki aurkezten zaien informazioa askoz hobeto prozesatzen, ulertzen eta bereganatzen baitute.
- Jarduera bat egiteko orduan, komeni da beharrezko urratsak egituratzea eta sekuentziatzea. Ikasle horiek zailtasunak izaten dituzte arreta zatitua maneiatzeko.
- Komeni da irakasleak kontrolatzea zereginak, azterketak edo lanak ikaslearen agendan adierazita daudela, edo ikasle laguntzaile bat duela.
- Online ikastaroetan ondo moldatzen dira, ikaskuntza pertsonalizatua sustatzen dutelako, materiala irisgarria delako eta antolatuta dagoelako, kontzeptuak nahi den erritmoan errepasatu daitezkeelako behin eta berriz.
- Gomendatzen da irakasleek behar besteko aurrerapenaz jakinaraztea egin beharreko lanen kronograma eta amaitzeko datak, antolatzeko eta ikasle horiek dituzten plangintza-zailtasunak konpontzeko behar adina denbora izan dezaten.
- Taldeko lanetan: ikaskideek parte hartzen duten modu berean parte har dezakete lanak egiten eta azaltzen, ikaskuntza kooperatiboko egoeretan ondo errendituz, eta taldeari bere trebetasunik bikainenak emanek. Oro har, taldea zenbat eta txikiagoa izan, orduan eta hobeto moldatuko da.
- Tutoretzak areagotu behar dira ikasle horiekin, jarraipen, arreta eta laguntza indibidualizatuagoak izateko.
- Ikasturtearen hasieratik jarraibide argiak eman egingo diren ebaluazio-proba motei buruz.
- Idatzizko probetan, ebaluazio-probak erantzun zehatzak eskatzen dituzten galdera laburren bidez egitea gomendatzen da.
- Jardueren edo azterketen agendan aldaketaren bat gertatzen bada, aldaketa horiek azaldu behar zaizkio ikasleari, blokeoak edo antsietatea saihesteko.
- Irakasleak manipulatzeko zailtasunen bat badu, azterketa ordenagailuan idatzita egiteko aukera eman, eta, behar izanez gero, denbora gehiago eskaini horretarako.
- Errealitate mistoko teknologiak erabilgarriak izan daitezke autismoa duten pertsonentzat, ingurune kontrolatuak ematen baitituzte, non trebetasun sozialak praktikatu daitezkeen. Tresna horiek interakzio sozialak simulatu ditzakete beste pertsona batzuekiko kontaktu zuzenaren presiorik gabe, eta horrek aukera ematen die gizabanakoei ingurune seguruagoan eta ez hain estresagarrian praktikatzeko.

4.2.1.6. Jokabidearen nahasmendu larriak

Gaur egun, ikasle batek «jokabidearen nahasmendu larriak» direla-eta hezkuntza-premia bereziak dituela ulertzen da nahasmendu mentalak dituenen, hala nola psikosia, eskizofrenia, elikadura-nahasmendua, nahasmendu kognitiboa edo bestelakoak.

Halaber, antsietate- eta depresio-arazoei eta abarrek eragindako alderazio emozionalak ager ditzakete, eskola-ingurunera egokitzea larriki kaltetu dezaketenak eta ikaskuntza-prozesuan muga garrantzitsuak ekar ditzaketenak.

Ezaugarri esanguratsuak:

Askotariko alterazioen multzoa da, eta horien kausak ere askotarikoak dira eta faktore askoren mende daude. Ikasle bakoitzaren portaera ere oso heterogeneoa izan daiteke, diagnostikoaren eta ezaugarrien arabera.

Ikasle horientzako hezkuntza-erantzun egokiari diziplina anitzeko ikuspegi sistemiko batetik heldu behar zaio, osasun- eta gizarte-hezkuntzako zerbitzu eta erakundeekin lankidetzan, bai eta hezkuntza-komunitatearen inplikazioarekin eta familiaren parte-hartzearekin ere, kasuaren jarraipen egokia egin eta neurri egokiak hartu ahal izateko.

Nahasmendu psikikoak dituzten pertsona gehienek beren nahasmenduaren mugak arintzea lortzen dute, tratamendu egoki bati jarraituz, zeinak gizarte funtzionamendu egokia ahalbidetzen dien, baita ikasi eta lan egin ahal izatea ere, kanpoko sintomarik sumatu gabe. Hala ere, baliteke ikasle batzuek une jakin batzuetan eguneroko bizitza oztopatzen duten zailtasun batzuk izatea, pertsonen arteko harremanak, asistentzia, ikasketak eta abar zailduz.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

Askotan, ikasle horiek ez dute hitzez adierazten beren nahasmenduaren berri, gaixotasun psikikoekin lotutako estigmak eraginda, eta horregatik da garrantzitsua banakako tutoretza ona izatea, enpatia eta hurbiltasuna erakustea, zailtasunak adierazteko konfiantza nahikoa izan dezan.

- Komunikazio-estiloa eta -erritmoa ohikoa ez bezalakoa izan daiteke, edo zailtasunak izan ditzake ideiak hitzez adierazteko.
- Zerbait urrun edo isolatua ager daiteke.
- Garrantzitsua da ikaslearekiko jarrera positiboa, errespetuzkoa, malgua eta ulergarria sustatzea.
- Laguntza eskatzeko zailtasunak izaten dituzte. Horregatik, azalpenak ulertzen dituztela ziurtatu behar da, eta ikaskuntzaren jarraipena egiteko banakako tutoretzak egin behar dira.
- Saihestu egin behar da harengana jendaurrean jotzea, horrek estres edo antsietate egoerak eragiten badizkio.
- Denbora nahikoa eskaini behar zaie zereginak egin ahal izateko, eta horien edukia aldez aurretik jakin dezaten bermatu.
- Ikasleen trebetasunak eta indarguneak sustatu behar dira, produktibitate- eta eraginkortasun-sentsazioa areagotuz. Lorpen akademikoak garrantzitsuak dira haientzat, kasu batzuetan muga pertsonalak eta sozialak konpentsatzeko bidea izan baitaitezke.
- Kontuan izan behar da batzuetan jasotzen duten medikazioak errendimendu akademikoa aldatzen edo murrizten duela, gaitasun kognitiboa moteltzen baitu. Baliteke gainerako ikasleek ez bezalako ikasketa-erritmoa izatea, edo motibaziorik gabe agertzea, borondate-indarririk gabe, eta ikasgelan planteatutako ikasketetan edo jardueretan kontzentratzeko arazoak izatea.
- Baliteke ikasle batzuek denbora gehiago behar izatea lanak, praktikak eta abar aurkezteko.
- Enpresetako prestakuntzari dagokionez, garrantzitsua da enpresa ondo hautatzea, ikasleari estresa edo antsietatea eragin diezaiokeen lan-giroa saihestuz. Ondo

zehaztuta geratu behar dira enpresan egin behar dituen zereginak, bai eta enpresan duen prestakuntzaren jarraipen-plana ere. Lehentasuna eman behar zaie horrelako ikasleak sartzen laguntzen duten enpresei.

- Ikasturte hasieran ebaluazio-jarraibide argiak eman eta mantendu.
- Kasu bakoitzari ondoen egokitzen zaizkion ebaluazio-teknikak erabili, modalitateak txandakatuz: idatzizko proba, ahozkoa, lan osagarriak, etab.
- Behar izanez gero, denbora gehiago eskaini.
- Kasu batzuetan, antsietate handiegia izan dezakete ahozko azterketetan, eta, beraz, gomendagarria litzateke beste aukera batzuk ematea.
- Errealitate mistoaren bidez simulazioak sor daitezke, non gizabanakoek modu birtualean esperimintatzen dituzten beren ekintzen ondorioak, beren trebetasun sozialak hobetuz eta interakzio sozialeko egoerak birsortuz. Ingurune birtual batean erlaxazio, arnasketa sakon edo meditazio teknikak praktikatzeko aukera ematen duten murgiltze simulazioak ere bizi ditzakete, burua lasaitzen eta bulkada oldarkorrak murrizten lagundu ahal izateko.

4.2.2. Hizkuntzaren Garapenaren eta Komunikazioaren Nahasmenduak dituzten Ikasleak

Hizkuntzaren Nahasmendu Espezifikoa (HNE), Hizkuntzaren Garapenaren Nahasmendua edo Garapenaren Disfasia bezala ere ezagutzen dena, komunikazioaren nahasmendu bat da, non pertsona batek zailtasun iraunkorrak dituen ikasteko eta hizkuntza modu desberdinak erabiltzeko, inolako arazo sentsozialik gabe.

Ezaugarri esanguratsuak:

- Zailtasunak izaten dira beste prozesu kognitibo batzuetan (arreta, memoria, etab.), ikaskuntza-arazoetan (dislexia, disgrafia, disortografia eta diskalkulia).
- HNE duten pertsonak maiz akats gramatikalekin hitz egiten dute, hiztegi murrizta dute eta arazoak izan ditzakete hitz zuzena aurkitzeko. Gainera, ulermenean ere akatsak egon daitezke.
- Nahasmendu hori duten pertsonak lotsatiak edo isilak izan daitezke.
- Funtzio exekutiboetan zailtasunak izan ditzakete, eta, horregatik, arazoak izan ditzakete zereginak antolatze, zatikatzeko eta planifikatzeko, eta horrek eragotzi egin dezake eskakizun akademikoak behar bezala betetzea.
- Beraz, neurogarapenaren nahasmendu larria eta iraunkorra da, haurtzaroan eta nerabezaroan irauten baitu, eta ondorioak utz ditzake helduaroan.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Komeni da edukiak aurkezteko hainbat estrategia eta prozedura didaktiko erabiltzea, bai eta jarduera eta zeregin motak dibertsifikatzea ere.
- Beharrezkoa da ziurtatzea hezkuntza-ingurunea egituratua, aurreikus daitekeena eta ordenatua dela, ikasle horien motibazioa bultzatzen duelako.
- Ikaskuntza kooperatiboa oso gomendagarria da nahasmendu horretarako, ikaskuntza eta garapena erraztu ditzakeelako.
- Komenigarria da egindako lanari eta ikasitakoari buruzko hausnarketa bultzatzea.

- Problema matematikoak ebazteko, garrantzitsua da ikasleek eskema grafikoa ikustea hura ebazteko eta makina bat tailer, laborategi eta abarretan erabiltzen ikasteko beharrezkoak diren eragiketen urratsen sekuentziarekin. Ildo horretan, kolore desberdinak erabiltzeak eragiketa baten zatiak edo prozedura baten urratsak hobeto bereizten laguntzen du.
- Zenbait baliabidek, hala nola agendak, portfolio karpetak, eskema kontzeptualek eta abarrek, ikaskuntza denboraren kudeaketa hobeto antolatzen laguntzen dute, eta ebaluazioa errazten dute.
- Galdera-sorta laburrak eta sinplifikatuak egin, hizkuntza-garapen txikia eskatzen dutenak, bai galderen formulazioan, bai erantzunetan.
- Galderak ulertu dituela egiaztatu behar da. Azterketako galderak idatziz aurkeztu. Aldez aurretik irakurri.
- Azterketa ahozkoa izan dadin ahalbidetu, eguneko azterketa bat baino gehiago saihestuz.
- Idatzizko ebaluazio probetan denbora gehigarria sartu.
- Errealitate mistoak ikaskuntza-esperientzia interaktiboak eta bisualak sortzea ahalbidetzen du, ikasleentzat pertsonalizatuak izan daitezkeenak. Esperientzia horiek kontzeptu abstraktuak ulertzen laguntzeaz gain, hizkuntza- eta komunikazio-trebetasunak garatzen ere lagun dezakete.

4.2.3. Arreta- eta/edo Ikaskuntza-nahasmenduak dituzten ikasleak

Ikasteko zailtasun espezifikoak dituzten ikasleek ikaskuntza-prozesuan esku hartzen duten funtzio kognitiboak eragiten dieten alterazio neurologikoak dituzte. Zailtasun horiek hainbat motatako kausetan oinarritu daitezke.

4.2.3.1. Arreta Defizitaren eta Hiperaktibitatearen Nahasmendua (ADHN)

Neurogarapenaren nahasmendu bat da, haurtzaroan hasten dena eta helduaroan zehar mantentzen dena. Hiru ezaugarri ditu: hiperaktibitatea, inpultsibotasuna eta arretarik eza. Bilakaera alda daiteke, eta helduaroan sindromeak osoa edo partziala izaten jarrai dezake.

Ezaugarri esanguratsuenak:

Nahasmenduak hiru ezaugarri ditu: hiperaktibitatea, inpultsibotasuna eta arretarik eza. Bilakaera alda daiteke, eta helduaroan mantentzen da.

ADHA duten pertsona guztiek ez dituzte sintoma berak adierazten, ezta intentsitate berean ere. Sintoma nagusiaren arabera, nahasmenduaren hiru azpimota ezartzen dira: hiperaktiboa/inpultsiboa, arretarik gabea edo konbinatua.

Maiz, nahasmendu horrekin lotzen dira egokitzapen zailtasunak, zailtasun kognitiboak, sozialak, ikaskuntzakoak, jokabidezkoak eta emozionalak, eta oso ohikoa da komorbilitatea beste nahasmendu batzuekin.

Nerabezaro-gaztetetasunaren etapan, hiperaktibitatea internalizatu egiten da, baina arreata-zailtasunak eta inpulsiotasun handia areagotzen dira, eta hori da pertsonari arazo gehien eragin diezaiokeena.

Ez da zehatz-mehatz ezagutzen ADHAren arrazoia. Dirudenez, zenbait neurotransmisoreren hipofuntzioa (dopamina eta noradrenalina, esaterako) sortzen duen anomalia genetiko bati lotutako garapen-arazoa da.

Nahasmendua, funtsean, lobulu prefrontaletan zentratzen da, horiek arduratzen baitira arreata prozesuez eta funtzio exekutiboek edo plangintzakoez. Funtzio exekutiboak aldatzearen ondorioz, bestelako portaera-, emozio- eta kognitibo-zailtasunak sortzen dira, hala nola: arreata emateko eta kontzentratzeko zailtasunak, zeregin monotono errazetako akatsak, eskola-materiala galtzea, planifikatzeko eta antolatzeko zailtasunak, arazoak modu oldarkorrean konpontzeko estrategiak garatzea, eskoletan apatia eta asperdura izatea, eskola-errendimendu baxua, gaitasunak izan arren, zereginak atzeratzea, frustrazioarekiko tolerantzia txikia, segurtasunik eza, autoestimua, egindako ahaleginaren eta emaitza akademikoen arteko desegokitasuna, etab.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Funtsezkoa da toleranteak eta pazienteak izatea ikasle horiekin, funtzio exekutiboek aldatzeak eragindako arazoak kontuan hartuta eta haien indarguneak eta ahuleziak identifikatuta.
- Jokabide moldagarriak, autokontrollekoak eta horien parte-hartze aktiboa modu positiboan indartu behar dira.
- Abailduta edo jota agertzen denean eta mugitzeko premia larria sentitzen duenean, ahal bada, orientazio-zerbitzuarekin koordinatuta, ikasgelatik atera dadila eta erreferentziazko pertsona batengana joan dadila lasaitzen den arte.
- Hainbat zeregin mota sartzeari gomendatzen da, jarduera aldaketak egin ditzan. Zenbat eta laburragoak, askotarikoagoak, motibagarriagoak eta koherenteki sekuentziatuak izan, orduan eta egokiagoak izango dira. Garrantzitsua da jardueren artean atsedenaldiak sartzeari.
- Komeni da gelako lehen lerroetan esertzea.
- Errendimendu txikia izan dezake zeregin luze eta konplexuetan, eta, horregatik, garrantzitsua da zereginak urrats txikiagoetan eta sekuentziatuetan deskonposatzea.
- Kalitateari lehentasuna eman, egin behar duen zeregin kopuruaren gainetik.
- Azalpenetan laguntza bisualak erabiltzea gomendatzen da (irudiak, grafikoak, diagramak, taulak, mapa kontzeptualak...).
- Baliatzea apunteak hartzeko zailtasunak izatea. Horren aurrean, komenigarria litzateke aldeztu aurretik ematea.
- Egin beharreko lanen kronograma eta entregatzeko datak behar besteko aurrerapenaz jakinarazi, antolatzeko behar adina denbora izan dezaten.

- Taldeko lanetan: oro har, ikaskideek bezala parte hartu ahal izango dute, bai lanak egiten, bai lanak azaltzen.
- Tutoretzak areagotu, jarraipen eta laguntza indibidualizatuagoa bermatzeko.
- Unean-unean jokabide desafiatzailerren bat izanez gero, iraungitzeko teknikak erabiltzea gomendatzen da. Aurre ez egitea, ez epaitzea, ez erasotzea eta botere-borroketan ez sartzea. Imo mantendu eta konponbiderako alternatibak bilatu, negoziazioa erabiliz.
- Oso komenigarria da tutoretzaren esparruan lan egitea, oldarkortasuna kontrolatzeko teknikak, ikasleari bere oldarkortasuna kontrolatzea ahalbidetuko diotenak.
- Tailer edo laborategietako praktikak barne hartzen dituzten prestakuntza-moduluetan, garrantzitsua da materialak eta tresnak behar bezala erabiltzea. Horretarako, kartel oroigarriak erabil daitezke, erabiltzeko prozedura eta haren urratsak bistaratzeko, bai eta autoinstrukzioak ere.
- Baliteke galderak edo azterketako zatiak alde batera uztea. Hori saihesteko, garrantzitsua da azterketa egiteko eta berrikusteko autoinstrukzioak edo ikus-gogorarazpenak erabiltzea. Galderen arteko tartea handitzeak ere laguntzen dio.
- Probak egiteko denbora luzatu.
- Gaiaren edukia ezagutzen duen ala ez bereizi behar da, nahiz eta bestelako zailtasunak izan.
- Garrantzitsua da autoerregulazioko trebetasunak garatzea.
- Errealitate mistoak emozioak kudeatzen eta autoerregulazio-teknikak ikasten laguntzen duten esperientziak eman ditzake.
 - Erlaxazio-agertokiak eta bulkada kontrolatzeko simulazioak: egoera sozialak simulatuz, non ikasleek nola jokatu edo bulkadei nola erantzun erabaki behar duten.
 - Zereginen eta lortu beharreko xedeen simulazioa.
 - Erabaki gogoetatsuak hartzeko simulazioa, erabaki horien ondorioak modu seguruan esperimentatuz.
 - Gizarte-interakzioen simulazioa.

4.2.3.2. Ikasteko zailtasunak. Dislexia

Ikasteko nahasmendu bat da, irakurketa eta idazketa ikasteko zailtasun nabarmena ekartzen duena, hori justifikatzen duen alterazio neurologiko eta/edo sentsozialik ez dagoenean.

Nahasmendu horrek irakurketari eta idazketari lotutako hizkuntza-trebetasunei eragiten die: diskriminazio fonologikoa, ikus-deskodetzea, epe laburreko memoria, pertzepzioa eta sekuentziak.

- Zailtasunak irakurketa-prozesuan, baina baita idazketan eta ortografian ere. Oro har, letrak eta zenbakiak deskodetzeko arazoak ditu.
- Zailtasunek bizitza osoan irauten dute, nahiz eta zailtasunak pairatzen dituzten pertsonen denborarekin ikasten duten horiek minimizatzen dituzten eta bizitza

akademikoarekin edo lan bizitzarekin jarraitzea ahalbidetzen dieten estrategia propioak hartzen.

- Lotutako ikaskuntza-zailtasun espezifikoak:
 - Disgrafia: idazketaren kalitateari eragiten dion nahasmendu funtzionala, trazadurari edo grafiari dagokionez.
 - Disortografia: hitzen elementuen edukiari eragiten dioten idazketaren akatsak, ortografia arbitrarioari (v/b) zein ortografia naturalari eragin diezaioketenak.
 - Diskalkulia: ikaskuntzaren nahasmendua, trebetasun aritmetikoak eta zenbakizko ezagutza behar bezala eskuratu eta gauzatzeari eragiten diona.
- Irakurketa akatsekin eta oso neketsua.
- Irakurmen eskasa, irakurritakoa ulertzeko eta azaltzeko zailtasunekin.
- Arazoak idazketan, letra txarra (disgrafia), desordena, inbertsioak, akats ortografikoak eta idazketa inkoherentea.
- Matematikaren ikaskuntzarekin lotutako arazoak.
- Epe laburreko datuak atxikitzeko zailtasuna, haiekin lan egiteko.
- Denbora planifikatzeko eta zereginak eta azterketak ordutegian entregatzeko zailtasuna.
- Garrantzitsua da ikasleei jakinaraztea irakasle guztiek ezagutzen dutela beren arazoa, eta jarduteko plan bateratu eta koordinatu bat jarriko dela abian, ikaskuntza-prozesua gainerakoen baldintza berberetan egiteko.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Ikaslearekin ikaskuntza-premia espezifikoari buruzko banakako tutoretza bultzatu, eta, irakurketa-osagai handia duten jardueretan, ikaskideen, bikoteen edo talde txikien arteko tutoretzapeko irakaskuntza sustatu.
- Heziketa-zikloko moduluak irakasten dituzten profesionalen arteko koordinazio egokia egin.
- Ahozko jarduerak lehenetsi idatzizkoak baino.
- Zereginak edo ariketak azaltzean, ziurtatu jarraibideak ulertu dituela.
- Idatzizko informazioa ikus-entzunezko beste informazio osagarri batekin konpentsatu.
- Zereginak eta prozedurak urrats sekuentziatuetan planifikatu eta egituratu.
- Zailtasunak ulertzeko, zeregin kopurua egokituz eta konnotazio negatiboko zuzenketak saihestuz.
- Denbora gehiago eman bere pentsamendua antolatzeko, bere zereginak egiteko eta ondo egin duen berrikusteko.
- Gela barruko kokapena zaindu, lehen ilaretan hobeto. Jendaurrean irakur dezan ez eskatu.
- Ikasgaien edukiak lantzeko ikusmen- edo entzumen-indargarriak bilatu.
- Agenda batekin lan egin.
- Ikasgelan laguntza-teknologia eta bere zailtasunetara egokitutako softwarea sustatu.
- Atazak idatzizko testuaren ordezkotzat formatuetan aurkeztea erraztu.
- Mapa mentalen eta kontzeptualen erabilera irakatsi eta sustatu, ikaskuntza errazteko.
- Ebaluazio-irizpideak dislexia duten ikasleen behar espezifikoetara egokitu.

- Ebaluazio jarraitua lehenetsi.
- Ebaluazio-probetan denbora gehiago eman.
- Testuen formatua zaindu azterketetan, irakurmena erraztuz.
- Azterketetan enuntziatuak ulertzen direla ziurtatu.
- Ahozko ebaluazioetan gidoi idatzi bat erabiltzeko aukera eman.
- Azterketak programatu, dislexia duten ikasleek egun berean bat baino gehiago izan ez ditzaten.
- Idatzizko azterketak zuzentzean, edukia lehenetsi idatzizko adierazpenaren forma baino.
- Ahozko azterketak egitea komeni da, eta idatzizko proben kasuan, galdera laburrak edo test motakoak.
- Baliteke banakako lanetan denbora gehiago behar izatea horiek aurkezteko, praktikak egiteko, etab.
- Irakurmenak, idatzizko adierazpenak, kalkuluak eta abarrek eskatzen dioten gehiegizko ahalegina hartu behar da kontuan.
- Errealitate mistoaren bidez, ikasleen inklusioa sustatu dezakegu:
 - Ikasleak denda, kale edo ikasgela batera irudikatzen duten eszenatokira eramane daitezke, eta, bertan, hizkuntzaren hiztegia eta adierazpenak ikasten lagunduko dioten objektu, pertsonaia edo jarduerekin elkarrekin dezaitezke.
 - Ikuspegi horrek, hizkuntza ulertzea errazteaz gain, aukera ematen die ikasleei egoera errealean hizkuntza nola erabiltzen den esperimentatzeko.
 - Hitzeko interakzio-egoerak abatarekin edo pertsonaia birtualekin.
 - Errealitate birtualeko ingurune batean, ikasleek ahoskerak egin ditzakete eta azentuari, intonazioari eta erritmoari buruzko zuzenketak jaso, beren ahozko trebetasunak pixkanaka hobetuz.
 - Elkarriketen eta narrazio-jardueren simulazioak.
 - Ikasleek rol-jokoetan edo gizarte-egoeren simulazioetan parte har dezakete, eta hizkuntza erabili behar dute beste batzuekin lankidetzan aritzeko.

4.2.4. Ikasteko hizkuntzaren ezjakintasun larria duten ikasleak

Immigrazioetik datozen ikasleei arreta emateko, hezkuntza- eta gizarte-inklusioa eta curriculumerako sarbidea ahalbidetuko duten jarrerak eta prozedurak garatu behar dira. Horrek esan nahi du, alde batetik, irakaskuntza-hizkuntzaren ikaskuntza trinkoak eskatzen dituen hizkuntza-gabeziei erreparatu behar zaiela, eta, bestetik, curriculum-desorekei erreparatu behar zaiela. Ikasle etorkinek edo heziketa-zikloetan ikasteko komunikazio-hizkuntza ezagutzen ez dutenek harrera-prozesu bat behar dute, ikasgelara eta ikastetxera egokitzeko.

Ikasle horiek testuinguru pertsonal, sozial eta hezitzaile batean bizi ohi dira, eta honako alderdi hauek izaten dituzte ezaugarri:

- Bi erreferente kultural desberdinekin bizi behar du: ikastetxearena eta bere ohiko ingurunearena.
- Curriculumaren atzerapena erakuts dezake, edo matrikulatu den heziketa-zikloaren eskakizunekin bat ez datorren maila akademikoa erakuts dezake.

- Auzora edo bizi den herrira egokitzeko prozesuan egon daiteke.
- Bertako ikasleekin elkarreragiteko zailtasunak izan ditzake, hizkuntza ez jakiteagatik.
- Bere herrialdeari edo jatorrizko lekuari buruzko aurreiritzi edo ideia okerren biktima izan daiteke, baita hasierako egokitzapena zailtzen duten ezaugarri fisiko edo arrazakoengatik ere.
- Ez da ezohikoa dolu- edo atsekabe-egoera bat bizitzea jatorrizko herrialdeari, ohiturei eta abarri dagokienez.
- Kalteberatasun sozioekonomikoko egoera izatea ere ohikoa izaten da.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Garrantzitsua da ikastetxeak harrera-protokolo bat egitea, besteak beste alderdi hauek jasoko dituenak: ikaslearen gaitasunen hasierako ebaluazioa, bai hizkuntzari dagokionez, bai curriculumari dagokionez, datu pertsonalak eta familia-datuak, eta ikaslearen gizarte- eta hezkuntza-errealitatea ezagutzen lagunduko duen beste edozein alderdi.
 - Adingabea izanez gero, familiarekin harremanetan jarriko da, ikastetxearen ezaugarriak buruzko oinarriko informazioa eta dokumentazioa beren hizkuntzara itzulita izan dezaten.
 - Tutorea familiarekin koordinatzearen garrantzia funtsezkoa da adingabearen hezkuntza-inklusioa bultzatuko duen lan koordinatua bultzatzeko.
 - Koordinazio posiblea ezarriko da inguruko gizarte- eta hezkuntza-erakundeekin eta laguntza-zerbitzuekin, hala nola inguruko etorkinekin lan egiten duten erakundeekin, kultura-bitartekariekin eta abarrekin.
 - Ikasleentzako arreta-planaren barruan ezarriko dira komunikazio-hizkuntza menderatzeko behar dituen laguntzak, ikastetxeak berak eman ditzakeen laguntzak edo kanpokoak.
 - Tutoretza-ekintzak ikasle horien laguntza eta jarraipen egokia bermatu behar du.
 - Hizkuntza-ulermena errazteko, ahal den neurrian, hiztegia eta gramatika sinplifikatuko dira.
 - Ikaslearekin banakako lana egingo da, ahal den guztietan.
 - Berdinkideen arteko tutoretza eta ikasle laguntzailearen figura bultzatuko dira, txandaka egin baitaiteke, ikasketetan eta ikastetxean barneratzen laguntzeko.
 - Jarduera bat egin aurretik, komeni da landuko denari buruzko informazio indibidualizatua ematea, zeregina ulertzen laguntzeko.
 - Errealitate mistoaren bidez, ikasleak denda, kale edo ikasgela batera eraman daitezke, eta, bertan, hizkuntzaren hiztegia eta adierazpenak ikasten lagunduko dieten objektu, pertsonaia edo jardurekin elkarreragin dezakete. Ikuspegi horrek hizkuntza ulertzea errazteaz gain, ikasleek egoera errealean hizkuntza nola erabiltzen den esperimentatzea ere ahalbidetzen du.
- Hitzezko interakzio-egoerak abatarekin edo pertsonaia birtualekin.
- Errealitate birtualeko ingurune batean, ikasleek ahoskerak egin ditzakete eta azentuari, intonazioari eta erritmoari buruzko zuzenketak jaso, ahozko trebetasunak pixkanaka hobetuz.
- Rol jokoetan edo egoera sozialen simulazioetan ere parte har dezakete, non hizkuntza erabili behar duten beste batzuekin lankidetzan aritzeko.

4.2.5. Kalteberatasun sozioedukatiboko egoeran dauden ikasleak

Kalteberatasun sozioedukatiboa duten ikasleak, eskolatze-aldi baterako edo eskolatze osoan zehar, hezkuntzako esku-hartze espezifikokoak behar dituztenak dira, ikasleen testuinguru soziofamiliarrean eta familia-, ekonomia-, kultura-, geografia-, etnia- edo bestelako inguruabarren ondoriozko premiei erantzuteko.

Premia horiek ikasleen jatorriarekin, familiaren maila sozioekonomiko eta kulturalarekin edo eskolatzeko salbuespenezko baldintzekin lotuta daude.

Egiten den hezkuntza-arloko esku-hartzearen arabera, kalteberatasun hori konpentsatu edo areagotu egin dezakegu.

Ikasle hauen ezaugarriak:

- Batez ere eremu sozioekonomikoarekin lotutako premiak izan ditzaketen ikasleak dira, hala nola baliabide informatikorik eta eskola-materialik ez dutenak, etxean gutxieneko baldintza batzuk bermatzen dituztenak beren familia-ingurunean modu autonomoan ikasten laguntzeko, ikaslearengan zaurgarritasun psikologiko eta sozial handiagoa sortuz, dituzten zailtasunez jabetzean.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Ikasleek hezkuntza-kompentsazioko baliabideak eskura ditzaten saiatu, hala nola bekei edo ikasleek eta haien familiekin eskura ditzaketen Erkidegoko beste laguntza batzuei buruzko informazioa.
- Orientazio Departamentuak eta irakasle tutoreek ikaslearen jarraipen ahalik eta indibidualizatuen egiten lagunduko dute, ikastetxe barruko eta kanpoko erakundeekin koordinatuta, haien zailtasun espezifikoko konpentsatu ahal izateko. Jarraipen hori haien beharrak behar bezala identifikatzean oinarrituko da.
- Jarduera didaktiko kooperatiboak eta kolaboratiboak lehenetsi behar dira, ikasle guztiek eta irakasle-taldeak partekatzen duten hezkuntza-laguntzako eta -inklusioko giroa bultzatuz.
- Hezkuntza-jarduera arrakastatsuak bultzatuko dira, elkarrekintzak sustatzeko eta ikaskuntzak eta komunikazioa bizkortzeko.
- Ikasle horien hasierako ebaluazio egokia erraztu, bai gaitasunen ikuspegitik, bai premia sozioekonomikoen ikuspegitik, betiere haien hezkuntza-inklusioko lehenetsiz eta haien gaitasun pertsonalak eta profesionalak garatzea dakarten jokabideak eta portaerak indartuz.
- Errealitate mistoaren erabilerak, errealitate areagotua eta errealitate birtuala integratzen dituenak, tresna boteretsu bat eskaintzen du zaurgarritasun sozioedukatiboarekin lotutako oztopo batzuk gainditzeko. Murgiltze-ingurune interaktibo eta pertsonalizagarriak sortuz, errealitate mistoak kalitatezko hezkuntza eskuratzeko aukera erraztu dezake, ikasleen parte-hartzea hobetu dezake eta trebetasun kognitibo eta sozioemotionalak garatzen lagun dezake.

4.2.6. Adimen-gaitasun handiko ikasleak

Ikasle horiek gai dira baliabide kognitibo logiko, numeriko, espazial, memoria, ahozko eta sortzaile ugari maneiatzeko eta erlazionatzeko, edo, bestela, horietako bat edo batzuk maneiatzean bereziki nabarmentzen da, salbuespen gisa.

Gaitasun handiko kontzeptu zabal horrek barne hartzen ditu bai gehiegizko gaitasun intelektuala duten ikasleak, bai talentu sinplea edo talentu konplexua dutenak.

Ezaugarriak:

- Gaitasun altuak, guztiz intelektualez gain, ikasle mota horiei hezkuntza-erantzun bat emateko orduan kontuan hartu behar diren hunkiberatasunari, motibazioari, nortasunari, sormenari, tenperamentuari eta abarri lotutako ezaugarri bereizgarri jakin batzuekin uztartu ohi dira.
- Informazioa azkar prozesatzen dute, kontzeptuak konektatuz eta elkarri lotuz. Ezagutzaren eskema konplexuak eta antolatuak sortzeko gai dira.
- Konplexutasun handiko arazoak konpontzeko gaitasun handiagoa dute, lehendik duten ezagutza aplikatuz.
- Abstraitzeko, kontzeptualizatzeko, sintetizatzeko eta arrazoitzeko, argudiatzeko eta galdetzeko trebetasun handia dute.
- Jakin-min handia eta etengabeko nahia dute gauzen zergatiari buruz, baita interes ugari ere, eta interes handia erakusten dute izaera eruditoko, teknikoko edo sozialeko ikaskuntza edukiekiko, eta ahalegin luzeak egiten dituzte horiek barneratzeko eta horietan sakontzeko.
- Oroimen handia dute.
- Arazoei eta gatazkei hainbat ikuspuntutatik heltzen badakite, eta ideien arintasun handia, konponbideen originaltasuna, ekoizpenen lanketa handia eta malgutasuna ematen dituzte prozedurak aukeratzeko edo iritziak agertzeko eta besterenak baloratzeko orduan.
- Malgutasuna dute beren ideia eta pentsamenduetan, baita ekimenerako, irudimenerako eta fantasiarako gaitasuna ere.
- Perfekzionistak izaten dira, nahiago dute bakarrik lan egin (oso independenteak dira). Hala ere, taldeak lideratu ditzakete, konbentzitzeko eta erakartzeko duten gaitasunagatik eta adierazten duten segurtasunagatik.
- Saiatuak dira motibatzen dituzten jardueretan eta zereginetan.
- Erraz eta azkar ikasten dituzte eduki berriak eta zailtasun handikoak.
- Ikasitakoa egoera eta testuinguru berrietara erraz transferitzen dute, printzipioak eta orokortzeak formulatuz.
- Autonomiaz ikasteko gaitasun handia dute, eta hizkuntza ondo menderatzen dute.
- Ikuspegi emozionaletik eta sozialetik: arazoak izan ditzakete talde batean integratzeko orduan, interes desberdinengatik, eta ulertuak ez direla sentitu dezakete.
- Oso autoexijenteak izaten dira, ez bakarrik esparru akademikoan.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Talde-lanak sustatuko dira ikasleen gizarte-trebetasunak bultzatzeko, lankidetzan kooperatiboa sustatuz: proiektuko lana, talde-tutoretzak, etab.
- Ikasteko interesa bultzatuko da, jarduera errepikakorrak proposatzea saihestuz.
- Edukiak sakonago eta luzeago zabalduko dira, ideien eta edukien arteko konexioa azpimarratuz.
- Lehentasuna emango zaio ikasleak egiten duen heziketa-zikloaren curriculumeko prozedurazko gaitasunak garatzeari, baldin eta informazioa bilatzeko eta ulermena eta informazioa errazteko estrategiak eta teknikak ikastea eta aplikatzea badakarte.
- Arazoak ebaztea, asmatzeko eta sortzeko estrategiak: hipotesiak eta iragarpenak sortzen ikasi.
- Informazioa aztertzeko estrategiak: nola arrazoitu dedukzioz, nola garatu jarrera kritikoa, nola ebaluatu ideiak.
- Erabakiak hartzeko estrategiak: aukerak identifikatzea, hauteskundeak egitea, etab.
- Goi-mailako gaitasun kognitiboak bultzatuko dira: pentsamendu abstraktua, arazoiketa sinbolikoa.
- Honakoak eskatzen dituzten jarduerak proposatuko dira:
 - Eduki baten definizioa, egoera batena...
 - Edukiak identifikatu eta erlazionatu.
 - Gertaeren azalpena eman.
 - Ideiak, egoerak eta emaitzak alderatu.
 - Harremanak aurkitu.
 - Datuak, emaitzak, gertaerak eta abar interpretatu.
- Gutxi egituraturako edo irekitako jarduerak planteatzen dira, jarraitu beharreko plana erabat markatzen ez dutenak eta gauzatzeko modu desberdinak ahalbidetzen dituztenak.
- Sormena eta pentsamendu dibergentea berariaz indartu eta baloratuko dira, originaltasuna eta malgutasuna indartuz.
- Errealitate mistoa, errealitate areagotuko eta errealitate birtualeko teknologiak biltzen dituen, oso tresna eraginkorra izan daiteke gaitasun handiko ikasleen beharrak asetzeko; izan ere, ikaskuntza-ingurune dinamikoak, pertsonalizatuak eta elkarreragin handikoak sortzea ahalbidetzen du, arazo konplexuen simulazioa landuz, sorkuntza eta ikaskuntza-ingurune autonomoak sustatuz.

4.2.7. Hezkuntza-sisteman berandu sartzen diren ikasleak

Atal honetan hezkuntza-sisteman berandu sartzen diren ikasleak sartzen dira, hezkuntza-konpentsazioko premiak izan ditzaketenak.

Askotan, atzerriko nazionalitatea duten ikasleak izaten dira.

Ikasle horien inguruabarrak gehiago egokitzen dira derrigorrezko eskolatze-etapetara, eta ez hainbeste LHra.

4.2.8. “Baldintza Pertsonal Bereziak edo Eskola-historia” direla-eta HLPEak dituzten ikasleak

Gaixotasun egoeran, ospitaleratze batean, egoera juridiko berezi batean eta/edo errendimendu artistiko edo kirol errendimendu handian egoteagatik, besteak beste, ohikoa ez den hezkuntza arreta behar duten ikasleak dira.

Arazo horiek, oro har, muga kulturelek (ingurune desegokia), eskolatze desegokituak (absentismoa, etxez aldatzea, zentroz aldatzea, etab.), osasun baldintza pertsonalek (gaixotasun kronikoak, etab.) edo hainbat baldintzatzailek eragiten dituzte.

Laguntza-jarraibideak, metodologia- eta ebaluazio-estrategiak:

- Lehenik eta behin, harreman zuzena ezarri ikasle hori artatzen duten gizarte- eta hezkuntza-laguntzako, osasun-laguntzako, familia-laguntzako eta abarreko kanpoko taldeekin. Bestalde, ahalik eta jarraipen indibidualizatuena egin, hezkuntza-premiak sortzen dituzten egoerak konpentsatzen eta gainditzen laguntzeko.
- Horrelako ikasleentzat, errealitate mistoak irtenbide berritzaileak eta egokituak eskaini ditzake ikasteko oztopoak gainditzeko. Errealitate areagotuak eta errealitate birtualak aukera ematen dute hezkuntza ingurune malguak, pertsonalizatuak eta inklusiboak sortzeko, ikaskuntza prozesua hobetu, motibazioa sustatu eta ikasleen gizarteratzeari eta integrazio emozionalari laguntzeko.